

1999

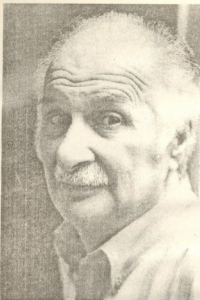

№ 61
(1-6)

**ტარიელ
ჭანტყშია:**

რანი ვართ დღეს, ანუ რანი ვიქნებით მომავალში?
აგვეულება ცხვირწინ მესამე ათასწლეულის დასაწყისი.
და ვეკითხებით ჩვენ, ვისაც უნდა ვკითხოთ – თავიანთი
ღირსებებითა და ცხოვრების წესით გამორჩეულთ – ზოგ
მათგან ასეთი ადამიანების რიგებიდან.

1. როგორ ხედავთ, გვეყურებით და აღიქვამთ დღევანდლობას?
2. რას გვეტყოდით დღევანდელ ქართველ ქალებზე?
3. თქვენი წარმოსახვით – 21-ე საუკუნის საქართველო.

1. ყოველ ქართველ მეფეს სასახლეში ჰყავდა ერთი კაცი, რომელსაც უფლება ჰქონდა, ეთქვა ყველაფერი, ყოველგვარი სიძარითლე, რა მწარეც უნდა ყოფილიყო იგი. ეს ერთადერთი საშუალება იყო, რომ მოიქცნელით თავად-აზნაურობით გარშემორტყმულ მეფეს საჭირო ინფორმაცია მიეღო.

ჩვენს ქვეყანას უსათუოდ სჭირდება ერთი ასეთი მასხარა! იქნებ მეტიც.

უნდა იყვიროთ, უნდა მოვიტხოვოთ ისეთი კაცი, ვისაც არ შეეშინდება ლუკმა-პურის დაკარგვის, უმუშევრად დარჩენის, ახალი მტრების შექმნის, ძველი მეგობრების დაკარგვის, ყოველგვარი კარიერის დაღუპვის, მთავრობასთან წაკიდების, შვილების მომავლის საფრთხეში ჩადგენის...

„მოგვეცით მასხარა, მოგვეცით ჩვენი მასხარა!“
არა, მასხარები არ გვაკლია, გვყავს ბევრზე-ბევრი. მე სხვა მასხარაზე მოვახსენებთ, აი, იმაზე, მშვენიერად რომ გახსოვთ შექსიარის წყალობით, აკაკის წყალობით, კიდევ ათასი ვინმეს წყალობით.

რაც შეეხება, ცხოვრების ასპარეზზე გამოჭენებულ მასხარებს, მე მათთან საბრძოლველად და გასამარჯვებლად მინდა ჩემი მასხარა – სიმაროლის მთქმელი, მართალი, კეთილი, უშიშარი, გონებანათელი, ერთგული, მონყალე, ტანჯული, მარტო-ული.

ჩვენ მასხარა გვჭირდება.

მე ასე მესმის და ასე მეყურება.

2. მე ადრე ვნერდებ.
„ომს მარტო გენერლები და ჯარისკაცები არ იგებენ!

ომს მონყალების დაცვ სჭირდება!
ქართული პოეტური სიტყვისათვის ომში ასეთი მონყალების დაი

ბევრია!
საწყენი ისაა მარტო, ჩვენ ყოველთვის საჭირო მონინებით როდი ვექცევით მათ“.

ახლა ასე დავაბლოგებდი:
„და ისინიც სისტკიცად გაგვიუხეშდნენ“ – მაგრამ არა სიტყვისათვის ომში, არამედ... არსებობისათვის ომში“...

რომელ ქალებზე დავწერო – როგორებზე, რანაირებზე –

ბევრი გვყავს ტკბილიცა და მწარეც, სტამბულის ბაზარს გამოდევნებულიცა და მოშიშე საკუთარი ჩრდილისაც, ჭკვიანიცა და ქერქეტიც. ერთი ეს არის, უმრავლესობის თვალეში დიდი სევდაა, სუსხიანი სევდა (ადრე ტკბილი სევდა მადლელებად ძლიერ)...

კიდევ ერთი, გაუთხოვარი ქალები მოგვიმრავლდნენ...

არ იყიდება კარგი ნივნები...
ვერ თხოვდებიან კარგი ქალები.

3. ერთი ნელიც და... 2000 წლის პირველ იანვრამდე რაღა დავიწყებ.

და დამეცხა უდიდესი მღელვარების მომგვრელი 21-ე საუკუნე.

როგორი ლექსები ეყვარებათ, როგორი რომანები. როგორები ვიქნებით თავად ჩვენ.

რას ველი?

ქართველი კაცი თავისთავს რომ დაუბრუნდება, აი, ამას ველი.

ქართველი ქალი ისეთი რომ იქნება, როგორიც იყო, აი, ამას ველი.

ახლა სხვები ვართ და... თავს რომ ვიპოვით, ჩვენს ქვეყანასაც ვიპოვით, აი, ამას ველი.

რუსუდან გორგილაძე - სახელმწიფო კანცელარიის მთავარი კონსულტანტი - უნივერსიტეტის დათმავრების შემდეგ თბილისის რესპუბლიკურ საავადმყოფოში ფსიქოლოგად მუშაობდა; სამოქალაქო ომის დროს ტელევიზიით მოსახლეობის სტრესული მდგომარეობიდან გამოყვანას ცდილობდა; იმდროს შეხვდა ბატონ დედუარე შვეარდნაძის დაბრუნებას საქართველოში. მოულოდნელად პოლიტიკაში გადაინაცვლა, სახელმწიფო მეთაურის მრჩეველად დაინიშნა მუშაობა.

ქალი და პოლიტიკა

ლალბატონი რუსუდანი პირველი მიხედვით 1994 წელს საფრანგეთის ქალბატონი კლერ სტრასბურგს ვენიზი. მიხანი ევროსაბჭოსა და საქართველოს შორის ურთიერთობების დაწყება იყო. შემდეგში იგი საქართველოს დღევანდელთან ერთად ბრუსელს გაემგზავრა ევროკავშირისა და საქართველოს შორის პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ხელშეკრულებაზე სამუშაოდ.

1996 წელს ქალბატონი რუსუდანი გაეროს ეგიდით ამერიკის შეერთებულ შტატებში სამი თვით იმყოფებოდა, იქაურ უნივერსიტეტებში საქართველოში მიმდინარე კონფლიქტური სიტუაციების მონეტარებისა და დემოკრატიზაციის პროცესების შესახებ მოხსენებებით გამოდიოდა. პარეარდის იურიდიულ სკოლაში მოლაპარაკების ხელყოფების შესახებ გაიარა კურსი. სწორედ მაშინ მიიღო პარეარდის უნივერსიტეტის მინიჭება, ჩასულიყო აშშ-ში ერთი წლით.

1997 წლის აგვისტოში იგი შტატებს ვენიზი. ქართველ სტუმრებს პარეარდის უნივერსიტეტის ვებგვერდის სახე-სმარტის ყველაზე პრესტიჟული ცენტრი მასპინძლობდა.

ყოველ წელიწადს ცენტრი მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებიდან გამოიწვევს ადამიანებს ინვესტორებისა და ჯგუფები. ამჯერად რუსუდანი გორგილაძე საქართველოს ერთადერთი წარმომადგენელი იყო. საგულისხმოა, რომ ყოფილი საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკებიდან, ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპიდან არაფერს მიუხედავად, ქალბატონი რუსუდანი ერთადერთი ქალი იყო 19 მამაკაც შორის. იგი ხშირად ეხუმრებოდა ხოლმე კოლეგებს: ხომ ხედავთ, როგორი დემოკრატიული ქვეყანაა საქართველო. მისი განაღობებით, ტაქტიით, გარეგნობით მოხიბვლილი კოლეგებიც ხუმრობითივე პასუხობდნენ: თუ თქვენნაირი ქალები ჰყავს საქართველოს, თქვენთან მოუღვანავთო. ოცაკაცი ჯგუფში კანადის, გერმანიის, ნიგერის, სამხრეთ კორეის წევრები, გაეროსა და მსოფლიო საავადმყოფო ორგანიზაციების მისიის ხელმძღვანელები, იტალიის, შვეიცარიის, ჩინეთის, ნორვეგიის დელეგაციები, დიდი ბრიტანეთისა და აშშ-ის სამხედრო პირები შეესაბამებნენ.

შტატებში განსაკუთრებით საქართველოს პრობლემებით დაინტერესდნენ. ამიტომ ქალბატონი რუსუდანი ხშირად გამოდიოდა ინფორმაციით საქართველოში მიმდინარე დემოკრატიზაციის საკითხებზე. საუბარი შეუძლებდა კონფლიქტური სიტუაციების მოგვარებას, ევროპული დღევანდის მნიშვნელობას, კასპიის ნავთობის საქართველოს ტერიტორიაზე ტრანსპორტირებას და სხვა.

ევრაზიული დერეფნის მნიშვნელობის შესახებ დიდი დაინტერესების გამო ქალბატონმა რუსუდანმა სპეციალური კონფერენცია ჩაატარა პარეარდში, რომელსაც დაესწრნენ ქართველების ელჩი ამერიკაში ბატონი თედო ჯავახიძე, „ტრასკას“ ა. ს. ჯის მონაწილე ქვეყნების ელჩები და სხვები. აზრობა ურთიერთ: „ზარბაზნა თბილისში ტრასკასებმა. ქალბატონი რუსუდანის კამბეჩები ხშირად გაიხიბეს ტელეფონის ხარის, ჰევირ ამერიკელი პოლიტიკოლოგ - თუ სპეციალისტი საქვიან ნინადადებებს სთავაზობს.

ერთწლიანი ტურნე ამერიკის შეერთებულ შტატებში ორმხრივ სასარგებლო იყო. მსოფლიოს პოლიტიკურმა ელიტამ

სწორი და ვრცელი ინფორმაცია მიიღო საქართველოში მიმდინარე პროცესებზე, ქალბატონმა რუსუდანმა ეს ღრმად შეინახა საერთაშორისო ურთიერთობების საფუძვლები, აშშ-ის საგარეო პოლიტიკის, ეროვნული უშიშროების, ნატოსა და ევროკავშირის გაფართოების, ჩინეთისა და რუსეთის როლისაზე მიმდინელი საკითხები, ეკონომიკა და ფინანსები. ამას დაემატა შტატებში და სხვა ქვეყნებში მოგზაურობა, პიუსტონის საპატიო მოქალაქედ არჩევა, კეთილი ნების ელჩად აღიარება.

შტატებში რუსუდანი გაეცნო და დაუახლოვდა გამოჩენილ ადამიანებს. ჭაფიტის უნივერსიტეტში მან მოისინჯა ქალბატონ მარგარეტ ტეტჩერის გამოსვლა. მშენებელი თანდასწრებით სთხოვა ქალბატონ მარგარეტს შეეფასებინა ცივი ომის შემდგომი პერიოდი, განსაზღვრა პირველების როლი. ქალბატონმა პარეარდმა ღიმილით უპასუხა, რომ ისამონეებით ისაბრებებს ბატონ დედუარე შვეარდნაძეზე და მასთან გულთბილი მოკითხვა დააბარა. რუსუდანი შეხვდა 90 წლის „ამერიკულ ლეგენდას“ პოლი ნიცას - ყველაზე „დიდ ვარსკვლავს“ განიარაღების სფეროში, ალბერტ ვეიდურელს - ცნობილი ანტიკომუნის, რომლის სახელსაც ატარებს პარეარდის უნივერსიტეტის ცენტრი, „პონიგის“, კოსმიური ცენტრის, „კომპასის“ და სხვა დიდი კორპორაციების ხელმძღვანელებს. სამომავლოდ ეს მრავალმხრივი კონტაქტები, ის თქმა უნდა, ჩვენი ქვეყნის აღმშენებლობას ნიშნავდა.

ამერიკელებიგან ბევრი რამ უნდა ვინახავოთ - ასე ფიქრობს ქალბატონი რუსუდანი. პირველ რიგში იგი დემოკრატიას გულსიმბობს. დემოკრატია კანონის უზენაესობის ნიშნავს. ეს ისტემა დამნაშაუის დასჯასაც მოითხოვს. მხოლოდ ამ გზით შეიძლება მისი შენარჩუნება, კორუფციისთან ბრძოლა, საქართველოში კი ჯერეარებით დაუფუძვლიოს სინდრომი ბატონობის.

რაც შეეხება ამერიკელ ქალებს, - როგორც ქალბატონმა რუსუდანმა აღნიშნა, - თამამად გამოვიდნენ კარნაქეტილოზიდან და შრომით სარბილზე დაწინაურდნენ. მათ საამისოდ ფართო გზა გაუხსნა. მარტო ის ფეკტი რად ლიდა, რომ გაეროში ქალებისათვის დაკანონდა ორი თანამდებობა: გენერალური მენეჯერის პირველი მოადგილისა და ადამიანთა უფლებების დაცვისა და ლტოლვილთა უმაღლესი კომისიის. უღრესად მონსტრეგული საყოფაცხოვრებო პირობებში ამერიკელ ქალებს საქვეყნო საქმეში მონაწილეობის დიდ შესაძლებლობას აძლევს.

მიღებული შთაბეჭდილებებიდან ქალბატონი რუსუდანი განსაკუთრებით გამოჰყვოს - იმ დიდ აღიარებას და ავტორიტეტს, რითაც ბატონი ედუარდ სარგველოს შტატებში. მაღლირმა ამერიკელებმა მას სიყვარული „მისტერ ღიმილი“ შეარქვეს და მისი ქვეყნიდან ჩასვლებსაც ღიმილით ხვდებინა.

ლია კაპაბაძე

მელონი სივრცეში...

მანანა რომაძე მუშაობს

ქურნალის ნინა ნომერში შემოვთავაზეთ ინტერვიუ ქ-ნ მარინა მირიანაშვილთან, რომელიც სხვა პრობლემურ საკითხებთან ერთად, „გაოჯახების“ პერსპექტივაზეც გვესაუბრა.

და, ვიდრე კანონმდებლები ამ საკითხზე მუშაობენ, რედაქციაში გვესტუმრა ქალბატონი, რომელიც „გაოჯახების“ მეთოდს, ექსპერიმენტის სახით, უკვე ექვსი წელია ცხოვრებაში ახორციელებს.

მაშ ასე, დღეს ჩვენი სტუმარი ქ-ნი მანანა რომაძე იცხვება:

- ქ-ნი მანანა, თქვენ უცხო ენების სპეციალისტი ბრძანდებით. როგორ მოხდით ბავშვთა სახლში და კონკრეტულად ექსპერიმენტში?
- როგორც ახალგაზრდა სპეციალისტი დღის № 1 ობოლ ბავშვთა სახლში გამავაგენის სამუშაოდ. 1989 წელს კი ჩვენი სახლში ი. გოგებაშვილის სახ. სამეცნ. კვლევითი ინსტიტუტის თანამშრომლები თითქმის ერთი წლის მანძილზე ანარქოზირებულ ბავშვებზე დაკვირვებას და მივიდნენ დასკვნამდე, რომ უმჯობესი იყო ბავშვები ოჯახებში აღზრდილიყვნენ. ამ საქმეს უდიდესი ღვაწლი დასდო ინსტიტუტის უფროსმა მეცნ. თანამშრომელმა ქ-ნი ნინა ნატროშვილმა. სწორედ მისი დამსახურებაა, რომ „გაოჯახების“ ეს მეთოდი, თუმცა ექსპერიმენტის სახით, მაგრამ მაინც არსებობს და მასში მეც ჩავერთე.
- როდის დაიწყო ექსპერიმენტი და რამდენი ბავშვი გაყავთ ამჟამად?
- მე ექვსი წელია ამ საქმეს ვემსახურები. თავიდან ორი გოგონა ნამოციყვანე. ახლა ექვსი ბავშვი ცხოვრობს ჩემს ოჯახში. აქედან ერთი, რომელსაც არაინი ვაჩინა და ხუთი წელია ვზრდი, უკვე სრულწლოვანია.
- მაინც როგორია „გაოჯახების“ თქვენი ვარიანტი, რით გემსარებათ სახელმწიფო, რა სირთულეები გაქვთ?
- როდესაც კვლევითმა ინსტიტუტმა ეს დაბეჭდვა შეიმუშავა, განათლების სამინისტრომ ბავშვთა სახლის იმ აღსაზრდელებს, რომლებიც ოჯახში უნდა ნამოციყვანე, ბავშვთა სახლში მათზე განკუთვნილი ყველა ნორმა (კვება, ჩასაცმელი, ჰუმანიტარული დახმარება და სხვ.) გამოუყო და მეც, როგორც ბავშვთა სახლის აღმზრდელს, ხელახლა შემინარჩუნე.
- ქ-ნი მანანა, ის თანხა, რასაც სახელმწიფო თქვენს ბავშვებს უხდის, საკმარისია თუ არა მათი ნორმალური აღზრდისთვის?
- ამ ექსპერიმენტის სიმძიმე ძირითადად ჩემმა ოჯახმა გადაიტანა. ამ ბავშვებისათვის კი ჩემგან გაღებული საშუაწარი იყო. ამჟამად კი, რა თანხაც შეძლება, საკმარისია-თუკი ვიტყვი, მაგრამ ბავშვების ნორმალური აღზრდა ნამდვილად შეუძლებელია.
- თუ საიღუმლო არაა, რამდენად ხს თანხა თითოეულ ბავშვზე?
- საიღუმლო არაა, მაგრამ რადგან ფინანსთა სამინისტროზე ვარ დამოკიდებული და ხან მინიმალურ თანხას გვაძლევენ და ხან მასპინძლის, არ დამოკიდებები.
- მაინც, თქვენი ვარაუდით, რა თანხაა საკმარისი ერთი ბავშვის აღზრდელად?
- ამაზე კომპეტენტურ პასუხს მე ვერ გავცემი. მაგრამ სადმე

- ხომ იქნება დებულება, სადაც გათვლილია, რამდენი ხელი თეთრული, ჭურჭელი და ათასი სხვა არ მოსჭრება.
- თქვენ შემოხვევამი როგორ მოხდა ყოველივე?
- ეტაპობრივად. თანხები პუნქტებადა დაყოფილი - მიმივიხვეტიარ, რემოტი, კვება და ტანსაცმლის თანხა, თუმცა მე ვთვლი, რომ ოჯახში ასე არ უნდა იყოს. დევიზობლს მათთანადა უნდა მივიცეს თანხა და მან თავადვე გადაანინოს საჭიროების მიხედვით. რაც მთავარია, თანხები ნორმალურად უნდა გაიცეს, რადგან თუ ფული რეალურად იქნება, მამონ ბეგერი ოჯახი აიყვანს ბავშვებს აღსაზრდელად. სხვა მხრივ, არაფერი გამოვა, აქ მოტყუება არ შეიძლება.
- სადაც წავიციხებ, თითოეულ ოჯახს ერთ ბავშვზე ნინასწარ 500 ლარი დავხმარებთან.
- აბა, კი ხუთასი ლარი თორმეტ თვეზე გაყავით და მიხედვით, რომ წარმოუდგენლად მცვივა. თუ მართლა ასე ამირებენ, არაფერი გამოვა.
- მაშინ თქვენ ვითხარით, მაინც რამდენია ერთ ბავშვზე თვეში საჭირო. შეიძლება თეთრული, მაგიდა და სკამი თქვენ დახვედრით ოჯახში, მაგრამ სხვა რამეც ხომ უნდა?
- მავაჯებ შეგვაპათებით, ბავშვს სრულად უნდა მიეცეს ის, რაც ბავშვთა სახლში ეკუთვნოდა.
- მაგრამ ალბათ იქაც ხდებოდა დარღვევები და ხანდახან ნორმით გათვალისწინებულზე ნაკლებს აძლევდნენ?
- შეიძლება სადმე ასეც ხდებოდა და მაშინ დაქტიც სახეზე იქნებოდა მშვირი და დაბინძურებული ბავშვების სახით. თუმცა № 1 ბავშვთა სახლზე ამას ვერავინ იტყვის. მე კი კვლავ ზემოთ დასამულ კითხვას ვებრუნდები - როცა ბავშვს ოჯახის წევრად იღებ, მას ვერც ტელევიზორის და მაგნიტრონის ჩართვას აუკრძალავ. ბავშვი ყველა ცელქია და მის ხელში სკამიც დროზე ადრე გამოდის წყობიდან. ამიტომ, თუ ეს ყველაფერი კომპენსირებული არ იქნა, უსიამოვნება გარდაუვლი ხდება.
- ე. ი. გამოსი, რომ მთავარი ფინანსური მხარეა...
- რასაკვირველია. სიცივის და სიცხარულის გამო კი შვეა ბავშვი ოჯახში, მაგრამ თუ მას მატერიალურად არ გაუმარტავ სჭირი, საქმე არ აენუსება. თავიდანვე ერთგვარად თანხის გლეხება უნდა იქონი, რომ ძირითადი პრობლემები გადაიჭრას, მერე კი ყოველთვის უნდა უნდა მიეცეს ბავშვებს. ეს აუცილებელია, სხვაგვარად გაჭირდება. დამოჭრდა ის დრო, როცა ერთობლივად ცხოვრობდა ხალხი. უფარფრად თუ მინი რამაც გაკეთება, ისედაც გაკაცემ, მაგრამ ძირითადი პრობლემები ვერაფერს გახდები.
- თქვენ ხელოვან ახერხებთ პრობლემების მოგვარებას?
- ძალიან რთულია ყოველივე. როცა ბავშვი ოჯახში გაყავს, ის

დედა

უკვე მენი სახეა და ყოველმხრივ მონენსრეგული უნდა გავიდეს სახლდან, რადგან ოჯახიდან მისულ, სკოლაშიც გმებს სიბოყენს. მოცემული თანხა კი მაინც არასაკმარისია, მაშრობებზე შეყენილ ტანსაცმელი მალე იხევა, სახელმძღვანელოებზეც ძვირი ღირს, ვერც თვატრს მოაკლვს ბავშვს და ვერც ექსპურსისა. ერთი სპეციფიკაც უნდა გავითვალისწინოთ, ასეთ ბავშვებს უწერონელი გონება აქვთ და ხშირად რეპეტიტორაც ჭირდებათ, თანატოლებს რომ დაეწიონ. ვალდებული თანხები კი ყოველივე ამას ვერ წედება და მეც, რაღაცეებში უკონომიის გაცელებაც მიწევს.

— თქვენი ყველაზე დიდი პრობლემა მაინც სრულწლოვანი ხათუნაა, არა?

— დიან, გოგონას უკვე ხუთი წელია ვზრდი და იგი ჩემი ოჯახის სრულყოფილი წევრია. მაგრამ, როცა ბავშვს სახელმწიფო პატრონობს, ვიღაცამ მის მომავალზე, ელემენტარულ საცხოვრებელ პირობებზეც ხომ უნდა იფიქროს?

— თავიდან, როცა ეს ბავშვები ნამოყვანეთ, ხომ იყო მათ მომავალზე საუბარი?

— მაშინ „ძველი“ დრო იყო და სამომავლოდ ფაბრიკა-ქარხნებისა და საერთო საცხოვრებლების იმედი ჰქონდათ;

— ახლა რომ ასეთი აღარაფერია?

— იცით, როგორ აყენებენ საკითხს? სრულწლოვანია და თვითონ მიზეფის საკუთარ თავსო, თუმცა ამერიკაში ასე ყოფილა.

— საქართველო ამერიკა არ არის...

— ბატყეც ეგაა... კანონმდებლები კი მუშაობენ, მაგრამ ამას წლები დასჭირდება.

— მანამდე რა ქნას ბავშვმა?

— რა უნდა ქნას, ჩემთან იცხოვრებს. სხვისმა ბავშვებმა იკითხონ, თორემ ხათუნას მე არაფერს გაუჭირებენ...

— ცოტა რამ თქვენს ოჯახზეც, როგორ გეუბნიან მეუღლე და შვილები ახალ წევრებს?

— ოჯახიდან რომ არ მქონოდა ბელშენყობა, ამ საქმეს ისე ვერ შეეცდიდებოდი. ჩემი მეუღლეცა და შვილებიც დიდი სიყვარულით ეცხრობიან ბავშვებს.

— თუ ხედავს ვინმე თქვენს სიკეთეს და თუ გიჯახებენ ამას?

— დედობის პრეტენზია ნამდვილად არა მაქვს. ამ ბავშვებს ბერს ვერ მოსთხოვ, რადგან სხვადასხვა ასაკისანი არიან და საერთოდაც, ტყივლით ჩამოყალიბებულ ბავშვს, ძნელია დიდი სიყვარული მოსთხოვო, მაგრამ სიყვარული მაინც არის.

— სხვა ოჯახები თუ გეუბნებთ, ვისაც თქვენსავით სურს ბავშვის აყვანა ან პირიქით, ვერ გაუგიათ თქვენი?

— ჩემს გარშემო ბერს უნდადა კითხვა, რა გრჯიდაო? როგორ აყვანა — მეგობარს, მეზობლებს ხომ დამხარებიათ...

— იმედი თუ გაქვთ, რომ ექსპერტმენტი გაამართლებს?

— ქართველებს ბუნებრივად გამომდინარე გაამართლებს, თუ იგი თანითაც იქნება ვანმეტყობელი.

— რას ურჩევდით იმ ადამიანებს, ვისაც ბავშვის ოჯახში აღზრდა გადაუწყვეტია?

— მას, ვინც არ იცნობს ბავშვთა სახის აღსაზრდელის ფსიქიკას, არ ურჩევდი ამის გაკეთებას. ის კი უმჯობესია, ვერ ბავშვთა სახლის აღზრდელს, კვიდაგებს დაეკითხოთ, ვინც კარგად იცის მათი აგან-ჩავანი, რადგან ფილი, რომ, პირველ რიგში, სწორედ მათ უნდა აიყვანონ აღსაზრდელად ასეთი ბავშვები, თუმცა ბერის არ დაგვიზიანებდეს, აჰოდა, კვლავ ბავშვთა სახლში გაზრდაც ბავშვებსო. მაგრამ ხომ იქნება კონტროლი?

— თქვენ თუ გაკონტროლებთ ვინმე?

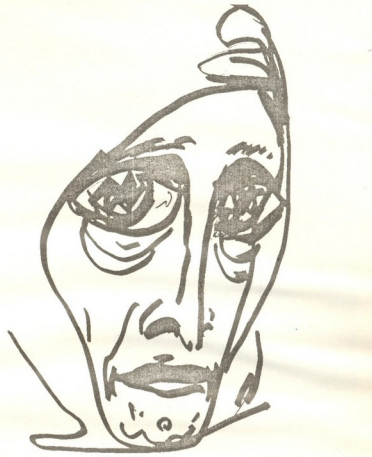
— ტყუილს ვერ ვიტყვი. სპეციალურად არავინ მოსულა, თუმცა ყველა მიცნობს და ყველაფერს ზედად. კონტროლი ნამდვილად საჭიროა, მე კი საკუთარი სინდისი მაკონტროლებს...

XXX

მკითხველს ვთხოვთ გამოგვცხადებოდნენ, როგორ ესახებათ ოჯახში ბავშვების აღზრდის „გაჯახების“ რთული პრობლემა.

რა კრიტერიუმებით უნდა შეირჩეს ასეთი ოჯახები, დედიბი, როგორი უნდა იყოს მათზე კონტროლის მექანიზმი. ხომ არ არის იმის საშუალება, რომ გაჭირვებით თავგაბებრებულმა ქალმა ფულის შეირს სურვილით აიყვანოს, შემდგომ კი სათანადოდ ვერ უზაპტრონოს ბავშვები?

მკითხველის ნებისმიერ მოსაზრებას, სურვილსა და წინადადებას რედაქცია აუცილებლად გაითვალისწინებს. ჩვენ კვლავ გავაგრძელებთ ამ თემაზე საუბარს.

● ანტონის ნახატი

გულისამაწყუებლად ქართული სახლი ჰქვია — ფოთოლა. თვითონაც შემოდგომის ფოთოლივითაა — ფარფოლა, უღონო... ბოლომუშოუტხავი, კოჭებამდე დაშვებული თალხებთი, ნახევრადსახმარებულო... მოიღის, მოფარეფტებს... მიღობის სახლში იტრევე გამოარჩე — ქართველი დედა!

ერთი სახეი ფენიდან — ქართველი დედის ფენომინე...

ერთი შვილი ჰყავდა, ერთადერთი. სოხუმში მოუკლეს ლამაზი, ძალიან ლამაზი ბიჭი, რაღა ბიჭი — უკვე ვუკავივი ალექო ცაგურია. ახლა მხოლოდ ერთი სურვილი აქვს — როგორც ბიჭს სახუმინად ზუგდიდში ჩამოსაცნის და ჰქონდეს მუხლასახრელი ადგილი, და გზა მისცეს ზღვად დაგუბებულ ცრემლის მინდარს...

ყოლიბი ქალი — ფოთოლა ცაგურია სოხუმიდან...

შემოდის რედაქციაში შერთხალი, მოკრძალებული, რაღაცას მაინც მოკვიტანს — შოკოლადის ფლას თუ ყავის შერკულას. ჩვენ ვნუხდებით. — სად აქვს ფული... თვითონაც ნუხდება ჩვენს ნუხიზე, მაგრამ რა ქნას, სხვანიარად არ შეუძლია — ტანში აქვს გამაფრინო მასპინძლო ჩვევა... ზოი, დარდის რა მიძიე ღვდი დაათრევს ფოთოლა დეი... და როგორ ცდილობს, თავისი დარდი სხვა არ შეანუხოს. სხვისი გულის გამფრთხილებელი!

„დედიკოქა“ — ასე ეძახდა თურქი მისი ვაჟიკი. ორმაგად კნინობით, სოხუმელთათვის და მანასათბელი რუსულ-ქართველი ნახავი „დედიკოქა“ — რამდენი სითბო და სიყვარულია ჩაბუთული ამ სიტყვებში.

ორი სახლი ჰქონდათ სოხუმში: ერთი დიდი, ორსართულიანი, სამთბისებური ეზოთი, ჭოლოს ბუჩქებით გაშემორტყმული, ოქროს თევზებით სავსე აუზით. მოფერ —

● მხატვარი კარლო შარულია

ის ერთადერთხელ ვნახე ბარსელონას მოდურ კაბა-
 რე ბოკაოში, მის შემზარავ სიკვდილამდე რამდენიმე
 საათით ადრე. შეუდ ტურისტიკის მიემწყვდიათ კუთხეში
 და ცდილობდნენ კადაკესში ნაყევანათ ფისტის გასაგ-
 რძელვლად. თერთმეტნი იყვნენ, ერთნაირად ლამა-
 ზებსა და ვინრთოეთიანებს ოქროსფერი თმა მხრებამ-
 დე სცემდათ, რის გამოც ქალისა და კაცის გარევა ჭირ-
 და. ბიჭი კი ოც წელზე მეტის არ იქნებოდა, ხუჭუჭი თმა
 და ნაღვლიანი, გადატყევილი პირისაზე ჰქონდა იმ კა-
 რბილეობით, დედეები ბავშვობიდან ჩრდილში სია-
 რულს რომ აჩვენებენ. მისი არაბული მზერა ბევრ შეუდ
 ქალს და ზოგიერთ კაცსაც უნებედა თავგზას. შეედეგს
 იგი ოთჯინასავით შემოესვათ დახლზე და ტამის ცემით
 უმღეროდნენ მოდურ სიმღერებს, რომ წასვლაზე დაე-
 თანხმებინათ. შეშინებული ბიჭი უკარის მიზეზის ახ-
 სნას ცდილობდა, ვიღაცამ ყვირილით სცადა შეედეგის
 დაწამოშინება, მაგრამ ერთი მათგანი სიცილით ალუდგა
 ნინ.

– ჩვენია, – თქვა მან, – ჩვენ აღმოვაჩინეთ ნაგვის
 ყუთში.

მე ცოტა ხნით ადრე შევედი კაბარეში მეგობრებთან
 ერთად დავით ოსტრახის კონცერტის შემდეგ და შეე-
 დების ურწმუნოების შემხედარეს ტანზე ამზოძგლა,
 რადგან ბიჭის მიერ დასახლებული მიჩნეო საკრალუ-
 რად მიმჩვენება. მას გასულ ზაფხულამდე უცხოვრია კა-
 დაკესში, სადაც ერთ მოდურ დუქანში მღეროდა ანტი-
 ლიურ სიმღერებს, სანამ ტრამონტანამ* არ მოუსწრო.
 მეორე დღესვე გარიდებია იქაურობას და გააღუნყვე-
 ტია აღარასოდეს დაბრუნებულიყო კადაკესში, სადაც,
 მისი ღრმა რწმენით, სიკვდილს ელოდა. რაციონალისტ
 ჩრდილოეთელთა ჯგეროს არც შეიძლება დანიშნა კა-
 რბული ცრურწმენა გაეგო, მით უმეტეს, რომ ტურის-
 ტები სიცილისა და სეზონის მიხედვით, კატალიური ღვი-
 რით იყვნენ აღტყინებულინი, რაც გულში აღვირახსნილ
 იდეებს ბაღებდა.

იქ მყოფთავან ჩემზე უკეთ არავის ესმოდა მისი. კა-

დაკესი კოსტა ბრავას ერთ-ერთი უღამაზესი და საუკე-
 თესოდ შემონახული სოფელი იყო. იქ მიმავალ მძღოლს
 დიდი სიმაძვაც მართებდა, უძირო ხრამის თავზე დაკი-
 დებულ, დაკლავნილ გზატკეცილზე საათში 50 კილო-
 მეტრი სიჩქარით მაინც რომ ეარა. ძველი, დაბალი,
 თეთრი სახლები ხნელთაშუა ზღვის მეთევზეთა სოფ-
 ლების ტრადიციისამებრ იყო აგებული, ახლები კი სა-
 ხელგანთქმულ არქიტექტურებს დაეპროექტებინათ
 ისე, რომ ორიგინალური ჰარმონია არ დაერქვინათ.
 ზაფხულშით, როცა სიცხე აფრიკის უღამაზოდან მონა-
 დენს ჰგავდა, იქაურობა ჯოჯოხეთურ ბაბილონად იქ-
 ცვოდა ხოლმე, ევროპიდან მომხდარი ტურისტიები კი
 სამი თვის მანძილზე ეცილებოდნენ იქაურობას ადგი-
 ლობრივ მოსახლეობას და დანარჩენ უცხოელებს,
 რომლებმაც თავის დროზე მოახერხეს ხელმისაწვდომ
 ფასებით სახლის შექმნა. სამაგიეროდ გაზაფხულსა და
 შემოდგომაზე, როცა კადაკესში ყოფნას არაფერი
 სჯობდა, ყველა შიშით ელოდა ტრამონტანას – დაუნ-
 დობელად ვერც ქარს, რომელიც, აქაურთა ღრმა რწმე-
 ნით სიეთის მარცვლებს სთესავდა ხალხში.

თხუთმეტობედ წლის ნინ მე კადაკესის მულმივი
 სტუმარი ვიყავი, სანამ ერთ დღეს ჩემს ცხოვრებაში
 ტრამონტანა არ შემოიჭრა. მე მის მოსვლამდე ვიგრძენი
 ბიფათი. კვირა დღე იყო და სისეტაზე ისეთი ნინთა-
 გრძნობა დამეფულა, რომ რაღაც უნდა მომხდარიყო.
 სასიათი გამიფუჭდა, უმიზეზოდ მოვიწყნე და მომე-
 ვენა, რომ ჩემი შვილია, რომლებიც მამან ათ წელზე
 მეტის არ იყვნენ, მტრულად მიყურებდნენ. ცოტა ხნის
 შემდეგ, თათბინი სამუშაო ხელსაწყობით დატვირთული
 კარისკაცი შემოვიდა და კარ-ფანჯრის გამაგრება შე-
 უდგა. მას არ ვაკვირვებია ჩემი უგუნებობა.

– ტრამონტანას ბრალია, – ამისხნა, – ერთ საათში
 აქ იქნება.

კარისკაცი ძველი მეზღვარი გახლდათ, მუდამ
 წყალუფტარი ბუშლაბით, მეზღვარის ქუდიითა და
 მაისურით დადიოდა და კანი მსოფლოს ზღვების მარო-
 ლებით ჰქონდა დამაშრული. საოცარი ის იყო, რომ ნე-

* ტრამონტანა – ჩრდილოეთის ძლიერი ქარი.

ბისმერ ენაზე მოსაუბრე უცხოელს ყველაფერს აგები-
ნებდა თავისი ჩიქორთული კატალონურით. მთელი
მსოფლიოს პორტები ჰქონდა მოვლილი, თუმცა არც
ერთ ქალაქს შიგნიდან არ იცნობდა, პარიზშიც კი არ
ვარ ნამყოფი, ამბობდა, რადგან არაფერი აინტერეს-
ებდა, რაც ზღვასთან არ იყო დაკავშირებული.

უკანასკნელ წლებში იყვებოდა, ქუჩაში აღარ
გადავდა და დროის უმეტეს ნაწილს თავის პატარა ბუ-
ნავში ატარებდა მარტოვანობაში. საიდლის თეთრი იმ-
ზაბედა და სპირტქურაზე შემოდგმულ თუნუქის ქილაში
დაჩვენც გვიტკობდა გოთური სამზარეულოს დლიკატ-
ჩეები. დილაადრიან მდგმარებს ჩამოუვლიდა ხოლ-
მე უსართულსართულ. ჩემს ნაცნობებში ის ყველაზე და-
უსარწლო ადამიანი იყო თანდაყოლილ მრავალი ღირ-
სებითა და კატალონელთა ჩვეული მოუხემავე სინახით.
ცოტას ლაპარაკობდა, მაგრამ სათქმელს პირდაპირ ამ-
ბობდა.

იმ დღეს, სანამ კარ-ფანჯრებს ამაჯრებდა, ტრამონ-
ტანაზე გვესაუბრებოდა, თითქოს ქარი კი არა, სა-
ზიზღარი ქაჯი ყოფილიყოს, ურომლოსაც ცხოვერ-
ბას აზრი არ ჰქონდა. მე იმან ვამაოცა, რომ მუხლვარე
კაცი ამხელა უფრადლებას აქცევდა მხელეთის ქარს,
მაგრამ „ეს ქარი ზღვამდე არსებობდა“, ამხსნა.

ისეთი თბავჭმეობა მჩრებოდა, რომ წელიწადი
დღეების და თვეების კი არა, ტრამონტანას მიხედვით
ჰქონდა დაყოფილი. „მარნაში, მეორე ტრამონტანადან
სამი დღის შემდეგ ჭვალე დამაგვა“, იტყობდა ხოლმე. იქ-
ნებ ამითაც აიხსნებოდა მისი რწმენა, რომ ტრამონტა-
ნას შემდეგ ადამიანი რამდენიმე წლით ბერდება. მისი
მონაყოლის შემდეგ განსაკუთრებით მოგვიხდა ამ მო-
მავკედლებელი, მაგრამ ნანატრი სანახაობის ხილვა.

დღიხანს ცდა არ დაგვიტრეფვია. გავიდა თუ არა მე-
კარე ჩვენი ოთახიდან, შორიდან სტვენა მოისმა, რაც
ხელ-წელა უფრო მკვეთრად და ინტენსიურად გახდა, ყო-
ვლისამაღლებე ძალად იქცა და ქარს ფორმა მიიღო. თა-
ვიდან ინტერვალებით უბრაედა, სანამ ერთ განუწყე-
ვად, არაბუნებრივი ძალის ქარიშხლად არ იქცა.

ჩვენი ბინა, კარიბბელთა ნეს-წყურლების სანიხაღ-
მდეგოდ, პირით მთისკენ იყო მიქცეული, ძირძველ კა-
ტალონელთა უჩვეულო გემოვნების გამოისობით, რომ-
ლებსაც ზღვა უყვართ, მაგრამ მას არ უყურებენ. ამიტ-
ომ ქარი პირ-სახემით გვეცემდა და ფანჯრის საკეტებს
მოკლევით ემუქრებოდა.

ყველაზე მეტად იმან ვამაოცა, რომ ბუნებაში არა-
ცოთარი ცვლილება არ მომხდარა და უშოთოვლ ცაზე
ოქროსფერი მზე ჩაჩახებდა, ამიტომ გადავწყვიტე ქუ-
ჩაში გაშეყვანა ბავშვები და ზღვისთვის შეგვეტოო თვა-
ლი. ისინი, გოლოს და ბოლოს მექისკის მინისძებრესა
და კარიბის ქარიშხლებში გაიხარდნენ და ერთი რიგითი
ქარი ვეკრფურს დააკლებდნენ. ფეხისწვერებზე გავი-
რეთ მეკარის ოთახის წინ და დავინახე ძებვიანა ვერ-
მიშელის თევზთან გამეშებული ფანჯრიდან ქარს რომ
უთავათვალვებდა. ჩვეთვის ყურადღება არ მოუქცე-
ვია, ამიტომ კედელს აკრულები დავუდით ქუჩაში, მაგ-
რამ ქარს რომ არ ნავედით, იძულებული ვავხდით პირ-
ველად ბოძს ჩავხუტებოდით. იქიდან ვაფეთქიერებე-
დით უშობრად და გამჭვირავულ ზღვას, სანამ კარისკა-
ცი და მუხრობლები არ ჩამოვრდნენ ჩვენ საშველად. მხო-
ლად მაშინ დავრწმუნდით რომ ტრამონტანას დროს
ყველაზე ჭკვიანური საქციელი სახლში ჩაკეტვა იყო, სა-
ნამ დღერთი არ ინებებდა მის დაწნარებას, მაგრამ
ღმერთმა კარგა ხანს ითრია ფეხი.

ორი დღის შემდეგ მოგვეჩვენა, რომ ეს საშინელი ქა-
რი მიწიერი მოვლენა კი არა, ვილაც ერთი ადამიანის წი-
ნაწამდეგ გადმოიხიხილეთ ბოძმა იყო და სხვა არაფე-
რი, ჩვენი სულიერი მდგომარეობით შემფთხებულ კა-
რისკაცი დღემით რამდენჯერმე გენახულობდა და ბა-
შვებისთვის ხილი და ნუგარო მოჰპოვებდა. სამშაბათს,
სადაღდა კატალონური სამზარეულოს ერთ-ერთი სა-
უკეთესო კეჩი: ხამანკებში ჩახრავული კურდღლის
ხორცი მოკვიზდა თავის სპირტქურაზე. შემინებუ-
ლებმა მოვიხიხეთ.

თიხშაბათი ჩემი ცხოვრების ყველაზე გრძელ დღედ
მომეჩვენა, რადგან ქარის მეტი არაფერი მომხდარა.
მაგრამ ნაშუადღევს უცებ ჩამოვარდნილმა სამარისებ-
რმა სიჩუქით ყველა ერთდროულად გაგვავლცია. მთის
ძირში, ხეებზე ერთი ფოთოლიც არ იძროდა. ქუჩაში
რომ გამოვედით, კარისკაცი თოხში შუქი არ ენით,
გამოემთის ცაზე კი ვარსკვლავები კიყოზბდნენ და
ზღვაც მათი შუქით იყო განათებული.

ქუჩაში გამოსვლისას დიდად არ დავფიქრებულვარ,
რატომ არ ენით სინათლე კარისკაცის თოხში. მაგრამ
შინ რომ დავბრუნდით, შპერი ზღვასათვის გამჭვირველ
გამხდარყოფ, მის თოხში კი ისევ ბნელიდა. ვაიცვლბო-
მა ორჯერ დავაკაკუნე და პასუხი რომ ვერ მოვიღე, კარს
ხელი ვკარი. ვფიქრობ, ბავშვებმა ჩემზე ადრე დანახეს
იგი, რადგან მითი შეგვიტყუეს და უკან გადახტნენ. მო-
ხუცი მეზღვარე, ჭერის ცენტრალურ კოჭზე კეიდა და
ტრამონტანას უკანასკნელი მონახებრით აქეთ-იქით ირ-
ნეოდა.

დანაღვლიანებულებმა ვადავლიანისწებულზე ადრე
დაეცოვეთ სოფელი და გათავსივითე აღარსოფელ
დაებრუნებულყავით. ტურისტები ისევე მოსდებოდნენ
ქუჩებს და ვეტერანთა მოედანზე რამდენიმე შტამბა-
რც დაკინახეთ, რომლებიც ტრამონტანას შემდეგ გა-
ნოსულ გაზაფხულის ნათელ დღეს თავიდან იწყებდნენ
ცხოვრებას, მაგრამ ყველაფერი ეს წარსულის კუთვნი-
ლებად ქცეულიყო.

ამიტომ, ბოკაროს ნაღვლიან გამოთხიხას, ჩემზე
უკეთ არავის ესმოდა, რადგომ ემინობდა ბიჭს კადაკსში
დაბრუნების, სადაც, მისი აზრით სიკვდილი ელოდა.
მაგრამ შევდების დამოშინებდა ვერავინ შესძლო და მა-
თაც ძალით ნათორიუს ბიჭი თავისი აფორკული ცრორ-
წმენისგან დანსაკურებლად. ფეხებაფხარკალბული
მსხვერპლი ფურცლები მანქანას შეტევს, კაბარეს
ორად გაყოფილი კლიენტების ყიყინსა და ტაშის ცემაში
და კადაკის გრძელ ზგას გაუყვინს.

მეორე დილით ტელევიზის ზარმა ვამაღვცია. კაბა-
რედან დაბრუნებულს ფარდების ჩამოვარდება დამ-
ვინყვებოდა და ნარმოვებავც არ მქონდა, რომელი სათით
იყო, თუმცა ბალიშზე უკვე ფინის ზაფხულის დღის წა-
თელი. ტელევიზონი მოუთმენელი ხმა გაისმა, რომელიც
თავიდან ვეცოც კი ციციან და რომელმაც საბოლოოდ გა-
მომაფხიხა.

- გახსოვს ის ბიჭი, გუშინ რომ ნაიყვანეს კადაკეს-
ში?

ყველაფერს მივხედა, მაგრამ მოვლენები უფრო
დრამატულად ვანიჭებოვრებოყო, ვიდრე მე ვფარა-
დობდი. ნაძალადვე დამბრუნებით გონებადამინდულ
ბიჭს მანქანის დაუფერობით უსარგებლია და გაქანე-
ბული მანქანიდან გადამხტარა ხრამში, გარდაუვალად
სიკვდილის თვიდან ასაცილებლად.

მელვარებათა ჩვენთა ბაზარი და ქალი მის საქმესთან

მერთო, ამორე ყველა ქართველ ქალს ისეთი ტკივილი, რაც მე გადამდა, - ამბობს ნათელა ნიქარიშვილი, თბილისის ბაზრების სამმართველოს ყოფილი უფროსი, თუმცა ბაზრებში რა უნდოდა ორჯონიძის რაიონის სურსათვაჭარების სამმართველოს უფროსს, დღევალე მდინარებებს რომ ელოდა და, უცებ - ბაზრები...

მაშინ თანამდებობის პირისათვის ბაზარში მუშაობა საჩოთიროდ და არარეტიკულად თვლებოდა, მაგრამ რესპუბლიკის ხელმძღვანელობამ რატომღაც საჭიროდ ჩაითვა, ნათელა ნიქარიშვილი იქ წასულიყო. ქოჩვაჭრებისა და საკულანტების ასალაგმავად ძლიერი მუშაკი სჭირდებოდათ, თუმცა სჭირდებოდათ კი?

ნათელა ჩვეული ენერჯითა და გულმოდგინებით შეუდგა ბაზრების წმენდას. მაგრამ ვინ დაეცალა, მოხდა ის, რასაც არავინ ელოდა - ბინსური ინტრეგებისა და ანონიმური წერილების მსხვერპლი, გიოსების მიღმა აღმოჩნდა.

რესპუბლიკის ხელმძღვანელობისაგან ესოდენ აღზევებულ და შემდეგ მათივე ხელით განწირული - 14 წელი ციხეში უნდა მჯდარიყო, მაგრამ რისთვის ან რატომ, ამისი მიზეზი და განმკითხავი არავინ იყო.

ოთხი წლისა და შვიდი თვის პატივმოების შემდეგ, ქალთა კოლეზიამ სტუმრები გაიმარწინა: მერმა კოსტავა, ირინა სარიშვილი და მანანა ფალავანდიშვილი.

მერმაბა იცინო ნათელა ნიქარიშვილი, ჟურნალ „ოგონიოკში“ ნაეიკობზე თქვენსუო, - უთხრა და დახმარება აღუთქვა. დაეცხმარენ კიდევ, როგორც იქნა, სიმარტულემ გაიმარწვა და 1990 წელს ნათელა ნიქარიშვილი გაათავისუფლეს. რეაბილიტრირებული დაუბრუნდა საზოგადოებას, საქმეს, რომელიც წარმატებით დაიწყო და ვერ დაასრულა.

ახლა ნათელა ნიქარიშვილი თბილისის საბურთალოს რაიონის ბაზრის დირექტორია.

XXX

ქალბატონო ნათელა, არსებობს კი ცილისწამებაზე უფრო დიდი საშიშრელება?

- მიუხედავად დიდი წინააღმდეგობისა, მაინც შევეცელი სიცოცხლისკენ შემობრუნება. ბევრმა უღრმისა ადამიანმა სამუდამოდ საპყრობილეში ჩაგდება მოწინააღმდეგე, მაგრამ სიცრუეს თუ ასი ხალხი აქვს, ქვეშაობილებას - ერთი. ამიტომ ერთსახოეზინი ქვეშაობილებას უფალეთის იმარტვებს.

თქვენსა ოჯახის წევრები ამბობენ, რომ დიდმა რწმენამ და წიგნებმა გადაგარწინათ.

- რწმენა იმდენად ძლიერია, ადამიანს აძიულებს დაიცავს თავისი სიცოცხლე, ხოლო წიგნები ჩემი მოუცილებელი მეგობრები იყვნენ და დროს უთავბოლო ზონის არ მაგრწმინებენ. მაიცოცხლა ჩემმა უახლოესი ადამიანების მეუღლისა და შვილების ზრუნვამ და ჩემი სიმარტლისადმი მათმა ურყევმა რწმენამ.

ქალბატონო ნათელა, აღბათ ძალთან გვიერთ იმ წლებს გახსენება, გვაპატიეთ ყველაფრის წარსულს მოგაყენებ ტკივილი, მაღლობა უფალს, კედლაფერი წარსულს ჩაბარდა და თქვენ გაიმარწვეთ.

- როგორც ქალმა ისეთი ტკივილები მივიღე, მე თვითონ მიკარგე, როგორ შევიმარწუნე ღირსება, ბრძოლისუბარიაოდაც მემართება, და რაც მთავარია, სიცოცხლე, რომლის დაბარგვაც ძალიან მაშირებდა.

თქვენ საკმაო დიდი ერთი ცხოვრების ჩვეული რიტმინდ ამოვარდით, როგორ შეძელით იმ პრობლემების მოგარება, რაც ოჯახში ის საწმსახურში დაგებდათ?

ნათელა ნიქარიშვილი მეუღლესთან ოთარ დადიანთან

სამსახური - საბურთალოს ბაზარი, სადაც დირექტორად დამნიშნეს, ძვირი, მოუთოკავი, ზოგჯერ ხალხრავალი, ზოგჯერ ცარიელი იყო. გაშვებული მათია, ვერსად ნახავდი გეგებს, უწმარებულს, მას ბაზარში არ აჭაჭუნებდნენ. რა უნდა ექნა, ჩამოიტანა და წავაგებოდა და არავინ აუცილებდა, იძულებული იყო - თავისი ნაყოფიანი ჩარჩისთვის მიეტეა ნახევარ ფასში. ამიტომ, მეოთხე ხელი ყოფდა ყველაფერს. სიძვირე და აფრთხი ისედაც უფულო ხალხი და ბაზარში მყიდველი შემეცირდა. ეს კი ბაზრის სიკვლეის ნიშნავა.

ასეთი დამბედა საბაზრო ეკონომიკის საწინააღმდეგო რელსებზე მდგარი საბურთალოს ბაზარი.

გადავყენიე, ბაზარი გლეხთა-ბაზრად შექცია და ამიტომ დაგარქვი „გლეხთა ბაზარი“. დავიწყე იქიდან, რომ ტრეტიორია გავწმინდე, პავილიონები მოვანეცი, რისისა და ხორცის პროდუქტებით მოვაჭრეებს საწმარტარულ-ჰიგიენური პირობები შევქმენი, სასწორზე ურტკივი კონტრელი დავანეცი; ვცტლაბორატორიაში კვალთმეცოური საკვიალისტები მივნივეთი და მომხმარებელს პროდუქტების უსაფრთხოების ასპრეცენტიანი გარანტია შევუქმენი.

მაგრამ დაკარგული მომხმარებელი უკან ადვილად ვერ შემოიბრუნეთი და ამიტომ რეგიონებს მივმართეთ. ამაში მერია დაგვეხმარა. მაგალითად, სამცხე-ჯავახეთიდან წარმოებული ჭარბი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია ვერ გამოაქეთ. ამიტომ ოთხმოციანი წლების გამოცდულება გავიხსენეთ, როცა საკულმურენე ბაზრებში მემსყიდველი ბუნტებუნი ავამოქმედეთ, სადაც გლეხი მამატ პროდუქტს ჩააბარებდა. ამას გლეხობა დიდი ენუოზაზხით შეხვდა.

დღეს საბურთალოს „გლეხთა ბაზარი“ დაცულია მომწამლევი პროდუქტებისაგან. აქ ვერ ნახათ მუშონმეგბლე ხორცის ან თევზს, არც წმრტარულბოსტნეულს და, რაც მთავარია, არც თურქულ ბოსტნეულს.

ამემადა უშიშერი მდგომარეობა ყველგან. ყველა საწარმოსა და დანეწებულებას მკაცერი, ძლიერი და ორგანიზებული ხელი სჭირდება, მით უმეტეს, ბაზრებს...

...ნათელა ნიქარიშვილი მართლაც მკაცერი ხელმძღვანელია და უკონტროლობასა და უწესრიგობას არავის ამატებს. ამიტომ, თამაშად გინევეთ თბილისის საბურთალოს ბაზარში - იქ გამოცდილი მუშაკი, საბაზრო ეკონომიკის სათავეებიდან მუსული ქალბატონი დაგებვდათ.

ანონილი სიკეთე მაღლს კარგავს

კლარა სკანინი შვილიშვილთან

„ბედნიერებაა, როცა ცხოვრების გზაზე უღვივო სიკეთის მქონე, მაღალი სულის ადამიანს შეხვდები. ბედნიერი ვარ, რომ შეგხვდები და გაგიცანია. თქვენ დაკარგული რწმენა და სიცოცხლის სურვილი დაიბრუნეთ!“

ასეთი შინაარსის წერილები მრავლად ინახება სამგორის რაიონის კანცელარიის გამგის კლარა სკანინის არქივში.

ქ-ნი კლარა მთელი ცხოვრება სიკეთეს თესავს. სხვაგვარი ცხოვრება ვერც წარმოუდგენია. უნაზროდ გაღებული სიკეთის სანაცვლოდ გულწრფელი მალაობა მისთვის ყველა ჯილდოზე ჰქირფასია.

კეთილ ქალბატონს „საქართველოს ქალთან“ დიდი ხნის მეგობრობა აკავშირებს. მრავალი წელია, ჭირში თუ ლხინში ჩვენს გვერდითაა. დღესაც, ნიშნად საყვარულისა, ჩვენი ჟურნალის გაყვანილობაში ძველებური ერთუზიანობით გვეხმარება.

XXX

- ქ-ნი კლარა, მაღლობას ვიხიბთ ერთგულებისთვის და ვთხოვრ, რამდენიმე კითხვაზე გვიპასუხო:

- თქვენ წლები მანძილზე პარტიულ და საბჭოთა ორგანოებში მუშაობდით. პარტიული მუშაკები ხშირად იძულებული იყვნენ ისეთი რამ გაეკეთებინათ, რაც მათ სინდრამს, მრწამსს უწინააღმდეგობად აერთი სატყვიო, უნდა შეესრულებინათ პარტიის დავალება.

- თუ პარტიული დავალება ჩემი სინდრის საპირისპირო იყო, რაც უნდა მაკერი ყოფილიყო მითითება, არ შევასრულებდი და არც შემისრულებია.

- ეროვნული მოძრაობის პერიოდში როდის წლები ჰქონდათ ყოფილ პარტიულ მუშაკებს, როგორც ვიცი, ის სიმწარე თქვენც იწვევთ.

- გულსატკეპნი ის იყო, რომ მაშინ განურთველად ერეებოდნენ პარტიის წევრებს. ყველა ჩვენგანში მხოლოდ მტერს და დამნაშავეს ეძებდნენ. დიდი თანამდებობა არასოდეს მქონდა, მაგრამ ხელისუფლების წარმომადგენელი ვიყავი და მეც გამოვიცავე იმ წლების სიმწარე და სისასტიკე.

კომუნისტური რეჟიმის დროსაც ზოგა რამ კარგი კეთდებოდა ხალხისთვის. ეს იმ პატიოსანი, ჭეშუმარტად პარტიური ადამიანების დამსახურება იყო, საბედნიეროდ, მაშინაც მრავლად რომ იყვნენ და დიდი რისკის ფასად, მართლაც, ეროვნულ საქმეს აკეთებდნენ. მე ვამაობ ჩემი თაობით, რომ ემღობა მრავალ განსაცდელს და ვამიყვან და ვლრსება არ დაუპირავს. როგორც გითხარით, იმგანმინდებ ორომტრალიშ მეც მოეყვი... იმ პერიოდში ერთი ქალი მესტყვირა და მიხარა, თქვენთან რამდენიმე წლის წინათ რომ მოვედი, ცხოვრებაზე ხელი მჭირდა ჩაქვეული. ახლობელით მიმიღეთ და გადამიწყვიტეთ პრობლემაში. დღეს თქვენც ვგიჟობ, მაგრამ დრბადა მჯერა, თქვენს მიერ დათესილი სიკეთის მაღლი ყველა განსაცდელისგან დაგვირავათ.

- სიკეთის კეთება ყველას არ შეუძლია. სიკეთეს კეთილშობილი ადამიანი თესავს. თქვენზე ამობაძნ, მთელი ცხოვრება სხვათა ტკივილის და ცხოვრების შემსუბუქებას ცდილობს...

- საბედნიეროდ, ქვეყნად ბევრია კეთილი ადამიანი, სიკეთის განსახიერება იყო ქალბატონი ნინო ჟვინია,

რომელსაც მართლაც წუთითაც არ უცხოვრია, სხვაზე რომ არ ეფიქრა. ხშირად გვეტყვოდა ხოლმე: „ჩარხოტეში მოქცეული, აწონდაწონილი სიკეთე მაღლს კარგავს!“ იგი ყოველთვის იმაზე მეტს აკეთებდა, რისი საშუალება და უფლება ჰქონდა. ქ-ნი ნინოს მაგალითი მის გარემოში მყოფთაც ძალს გვმბატბდა. მახსოვს, რაიონის ქალთა საბჭოში, რომელსაც წლების განმავლობაში ვხელმძღვანელობდი, ერთი ქალი გამოვიგზავნა, მოუსმინეთ და დაეხმარეთო. ქალს ქმარი პატიმარი ჰყავდა. დედამთილს პატარა ბავშვთან ერთად ქუჩაში გამოეგდო და ვაგზალში აიყვანა ღამეს. რძალ-დედამთილის საქმეში ჩემი მტერი ჩაერია... წარმოადგინეთ, რამხელა ომის გადახდა დაგვირგვინებდა ქალთა საბჭოს წევრებს. ახალგაზრდა ქალი ოჯახში დავარბურეთ, მალე მეუღლაც გათავისუფლდა პატიმრობიდან და დღეს იმ ოჯახში ოთხი პატარა იზრდება.

- ადამიანი, რომელიც სხვას ეხმარება, საკუთარ თავს ბევრ რამეში თრგუნავს...

- მართალია გითხარით, შემქმელი უფრო ადვილდაც მეცხოვრა და უფრო შეძლებულადც, მაგრამ ათი სიცოცხლე რომ მაჩუქოს ღმერთმა, ათივეს ისევე ვანველობ, როგორც დღემდე მიცხოვრია. ერთხელ კიანინოს ასანჯარად ხელსახში მივიყვინო სახლში. იცით, რა მიიზარა... არ ვეგნინოთ, მაგრამ თქვენზე უკეთ, აღმასკომის დამლაგებელიც კი ცხოვრობს.

არ მწყენია, სიკეთით კი ბევრი ვიცი.

- თქვენს სახელზე გამოგზავნილ წერილებში დედების მადლიერებით აღსავსე პარათები სჭარბობს, შვილების „მოთინიერებაში“ რომ დახმარებოდნენ...

- 1979 წლიდან საქარხნო რაიონის არსსრულმელოვანთა საქმეების კომისიის თავმჯდომარე ვარ. ოცი წლის განმავლობაში არ ერთი გზასაც დენილი ბავში დავაბრუნეთ ოჯახში.

ამას წინათ ჩემთან ფორმისი ახალგაზრდა მოვიდა და მკითხა, თუ ვახსოვართო. ვერ ვაგისხე. ვაღიანდა და მიიზარა, როგორ არ ვახსოვართ, ჩემი და ჩემი მისი გულისათვის რამდენი ღამე გაკეთებებოთ თვთარადო. თქვენს სიკეთეს რა დამაწყვიტებს. დღეს თუ სწორ გზას ვადგევართ, თქვენი წყალობაა. ახლა ცოლი მომყავს და გითხარ, ჩემი მეკვარე იყავითო. უარს როგორ ვეტყობ... რამდენი რამ ვაგისხენო.

პირველი საერთაშორისო...

ქართული
ხელოვნების
სამართლებრივი
ცენტრი

განობი სამშენებლო (იხებზე) და სიმის ანტი სტანდარტს. ნანახა-ლიხებელი პრემია (100 ლარი) მიიღო კარნეგის ფონდის მიერ. კულტურის სამინისტროს სახელმწიფო პრემია მიენიჭა ნანახა-ლიხების ავტორებს და დღევანდლობას უკვე მხოლოდ მასპინძელი აუზ-კუბი ფეხს.

ნანახა იმპასიონი

ნანახა იმპასიონი

დაწარმოებო მონაწილეები კი დილონტის და სხვა საწარმოებით დაჯილდოვდნენ.

— ქ-ნი ნანახა, ტრადიციული იქნება ეს სიმპოზიუმი თუ კიდევ რც ღელ უნდა ეკლოვრო?

— დეა ისეთი პერიოდისთვის ითვლება რომელიც დაწარმოებული იქნა, რომ უფრო ტრადიციული გახდება ან არა ტრადიციული იქნება.

— იმეტი უნდა იქნას რომელიც დაწარმოებული იქნა, რომ უფრო ტრადიციული გახდება ან არა ტრადიციული იქნება.

— მომავლის ვეგზე რას ვაპირებო?

პირველი საერთაშორისო...

საქართველოს, სადაც საკონკურსო შერჩევას საფუძველზე გამოვლანა-სიმპოზიუმების მოწყობაცაა გათვალისწინებული. თუმცა რამდენიმე დღე იყო დარბნული, მაინც გაეროვდა შედეგები სიმპოზიუმის პროგრამა, საბუნდოვრად, გაიმარჯვდა და თანხაც გამოვლევდა.

— რამდენი კერამიკის მონაწილეობდა სიმპოზიუმში?

— 12 კაცი. აქედან სამ-სამი აზერბაიჯანისა და სომხეთის წარმომადგენლები გახდნენ, ოთხი — საქართველოსი, ორი კი კონკურსებზე ქართველი კერამიკოსი იყო, რავედს მუშაობას მოწვევებულ ჩვენს თანამემშენებლებს თავის გამოჩენის საშუალება მიეცეოთ, თუმცა პრემიის მიღების პრეტენზია მათ არ ჰქონიათ.

სიმპოზიუმი იტყვე მტე ხანს გაგრძელდა და ამ წინს მინახაღე, უმეტესად მომწოდებელი ხასიათის 100-ზე მეტი მშენებელი ნამუშევარი შექმნა.

როცა სიმპოზიუმი გათვალისწინებულზე მეტ ხანს გაგრძელდა და დაწინასებო შემოხვევდა, მაშინვე გამოვიჩინეთ დახმარების ხელი საქართველოს მომავალეთა კავშირს [ე. გოგოლაძე] და ბატონმა გოგი თოფაძემ.

— სიმპოზიუმის შედეგებზე რას ვაპყრობო?

— კომპეტენტურმა ფორმამ, რომელსაც გოგი ორიაზრ ხელმძღვანელობდა, პირველი პრემია (400 ლარი) ჩვენს ნამუშევარს კერამიკოსს, ფირთი შემოქმედებითი დიასპორის მხრზე ხელდასმის ნიშნით მიენიჭა, მის ნამუშევარში ოთხი არაბული არქიტექტორული კონსტრუქციები (ლითონი, შინა) აინტეგრირდა. სამი მეორე პრემია (300 ლარი) ჩვენს თანამემშენებელ არაბულ არქიტექტორულ ნამუშევარზე დასმის უნდა ეფუძნებოდა, რომ ამით ქართული კერამიკის ვასა-ბოლო.

სამხატვრო აკადემიის 75 წლისთავის დაკავშირებით დამზადებული ოქროს დიდი მედალიც ერთადერთი ულტრაბრტყვა-აბიანის, აზერბაიჯანელი თემურ მამდოღუსა და სომხე ლესინი ნაგადალიანს ერგო.

სამხატვრო აკადემიის 75 წლისთავის დაკავშირებით დამზადებული ოქროს დიდი მედალიც ერთადერთი ულტრაბრტყვა-აბიანის, აზერბაიჯანელი თემურ მამდოღუსა და სომხე ლესინი ნაგადალიანს ერგო.

ეკრამიკოსთა

სიმპოზიუმის გახსნა

თითქმის ერთი თვის მანძილზე მასპინძლობდა ჩვენი დედაქალაქი ამხორეკავსიანის არქიტექტორების კერამიკოსთა პირველი საერთაშორისო სიმპოზიუმს, რომელიც მარტო ბელოღუნის დემონსტრირებდა კი არა, ერთმანეთის შიშინო სიყვარულის გამოხატულებადაც იქცა.

აქრამიკოსთა პირველი საერთაშორისო სიმპოზიუმი, რომელიც მარტო ბელოღუნის დემონსტრირებდა კი არა, ერთმანეთის შიშინო სიყვარულის გამოხატულებადაც იქცა.

სიმპოზიუმის მნიშვნელობაზე და მომავლის ვეგზე მტე ვეგაშეჩვენა პირველის ავტორი, სამხატვრო აკადემიის დირექტორი დამახმურბელი მხატვარი, იუნესკოს წევრი, ქ-ნი ნანახა იმპასიონი.

ქ-ნი ნანახა, კერამიკოსთა საერთაშორისო სიმპოზიუმი ჩვენში იცხოვრე მოკლენია გახლავთ, როგორ დაიბადა მისი ჩატვრობის იდეა?

— ამხორეკავსიანის მხატვარ-კერამიკოსთა ბინიდან მონობის სურვილი დაპილოებით ოციოდე წლის წინ გამოჩნდა. ყოველ წელს შემქმნდა კიდევ მხატვრობა კავშირევერ ვასადა და ქართული კერამიკის სახელები, ფაქტობრივად, ჩაკედა. ისე კი ვინმეს უნდა ეფუძნებოდა, რომ ამით ქართული კერამიკის ვასა-ბოლო.

სამხატვრო აკადემიის 75 წლისთავის დაკავშირებით დამზადებული ოქროს დიდი მედალიც ერთადერთი ულტრაბრტყვა-აბიანის, აზერბაიჯანელი თემურ მამდოღუსა და სომხე ლესინი ნაგადალიანს ერგო.

— ამხორეკავსიანის მხატვარ-კერამიკოსთა ბინიდან მონობის სურვილი დაპილოებით ოციოდე წლის წინ გამოჩნდა. ყოველ წელს შემქმნდა კიდევ მხატვრობა კავშირევერ ვასადა და ქართული კერამიკის სახელები, ფაქტობრივად, ჩაკედა. ისე კი ვინმეს უნდა ეფუძნებოდა, რომ ამით ქართული კერამიკის ვასა-ბოლო.

სამხატვრო აკადემიის 75 წლისთავის დაკავშირებით დამზადებული ოქროს დიდი მედალიც ერთადერთი ულტრაბრტყვა-აბიანის, აზერბაიჯანელი თემურ მამდოღუსა და სომხე ლესინი ნაგადალიანს ერგო.

სამხატვრო აკადემიის 75 წლისთავის დაკავშირებით დამზადებული ოქროს დიდი მედალიც ერთადერთი ულტრაბრტყვა-აბიანის, აზერბაიჯანელი თემურ მამდოღუსა და სომხე ლესინი ნაგადალიანს ერგო.

ერთმა არასრულწლოვანმა თანატოლები დანო დაშინა და გამარჯვებული სხვათაგანს და თანატოლებს სხვის სკოლებზე გარდებდა უნდაო. ჩვენი სკოლის ატმოსფეროში ერთი ამ საქმეზე გავარკვეოთ, რომ პირის მიმართული გავრცელებული იყვნენ და მისთვის უმეტესად უნდაო.

თანატოლები და ურთიერთობები გრძელდებიან გამოვლენის სასურველ შედეგს. მიმართული შევარდით, ბიჭუნამ სკოლაც დაამთავრა და უმღელყო.

— ერთ-ერთი მრავალშვილიან ოჯახში გოგონას კლარა დააჩვენეს, თუცხადში პატივსცემის ნიშნად... დღეს მრავალშვილიან ოჯახებს ძალიან უჭირს.

— იმ ადგილებს უწოდებენ წლებში გველური კლდეები ახალგაზრდა ოჯახებისა და მრავალშვილიან ოჯახების დასამარტოებლად. დღეს ქვეყანას უჭირს. თითქმის ჩამოსაძვლებულია ათი და თორმეტწლიანი ოჯახები.

— ქ-ნი კლარა, ამჟამად საერთაშორისო ორგანიზაციის საქართველოს ქალბერი მშენებლისა და სოციალისტური ნაგებობების ნაგებობის ორგანიზაციაში თქვენს მუშაობაზე.

— დღეს სურვილი შექმნა მეუბანამომილა ორგანიზაციაში, სადაც მართლაც, სახელმწიფო საქმე კეთდება. მისი საქმიანობა სოციალურად დაუცველი ოჯახების დახმარებაზეა და არის მშობრობის, ორგანიზაციის პრინციპების ქ-ნი ნანახა იმპასიონის ინიციატივით შეიქმნა კავშირევერ ვასადა. პირის მიმართული გავრცელებული იყვნენ და მისთვის უმეტესად უნდაო.

სამედიცინო რაიონი გაიხსნა მუხსანურ ბავშვის საერთაშორისო ცენტრში. ვაგაბოძის თავმჯდომარის ოცნებებს უკრძალვის დახმარებით გაკეთდა ცენტრებზე მისაძვლებელი გზა, ჩატვრად საერთაშორისო სამედიცინო, მიწინაგრდა ვაგაბოძის და კვების სახელები.

რაც გაკეთდა, გველურების ჩამოხველა შეუძლებელია. ვასადაცხადებული ერთი უაზრობა. დღეს დაბნელებას ბავშვი საქართველოს და იბოების ვეგებობს იმ დროს, როცა საქართველოში არაა. დღეს თუ პატარა ადამიანურად იცხოვრებს და მეტრა, ეს დროც მალე დაიბნება.

ნამდვილი ამაზი

აცაცომ სამედიცინო ინსტიტუტი დაამთავრა და მალეც გათხოვდა, ლევანს გაჰყვა.
...ხუთი წელიწადი ისე გავიდა, შვილი არ გაუნჩნდათ. თავიდან საყვედური არცერთს დასცდენია.

ლევანი საშუაოდ დედაქალაქში გადმოიყვანეს.
- განუვითარებელი საშვილოსო გაქვს, - დაუსვა დიაგნოზი ექიმმა გასასინჯად მისულ მაცაცოს.
- რომ ვიმკურნალო? - იკითხა გულშენუხებულმა ქალმა.

- ტყუილად ჩაგვიღის. მკურნალობა იშვიათად ამართლებს.

- რა ვქნა, როგორ მოვიქცე? - უფრო შენუხდა მაცაცო.

- შვილს აიყვან...
- მერედა, მეუღლე რომ არ დამეთანხმოს?
- თუ უყვარხარ, არ ნავა ნინააღმდეგი.
დედამაც ისე ურჩია, როგორც ექიმმა.

...გავიდა დრო. ლევანი შინ გვიან და ნასვამიც ბრუნდებოდა. ასე განმეორდა ერთხელ, მეორედ... შესამედ... და ერთ მშვენიერ დღეს:

- შვილი მინდა! - სლოკინით ნამოსცდა მთვრალს.

- მეც მინდა, მაგრამ რა ვქნა... ნასკდა მაცაცოს ცრემლები და ყველაფერი უაბბო.

ქმარი მოიღუშა.

- შვილი მინდა! ახლა გადაჭრით მოსთხოვა შეუძლებელი ღვინომომალებულმა ლევანმა.

- გინდა და ვისთანაც გინდა გააჩინე. ნამოსცდა უნებლიეთ თავისი ნათქვამითვე სახტადღარჩენილ მაცაცოს.

- გავარჩე კიდევ! - მიახალა ლევანმა, ადგა და სახლის კარები გაიჯახუნა.

...იმ ღამეს კაცი შინ არ მობრუნებულა. მაცაცომ ღამე თეთრად გაათენა. ლევანი არც მეორე დღეს გამოჩენილა და არც მესამე დღეს...

...ბოლოს სახვევებში შეკრული „საგნით“ შემოალო სახლის კარები.

- აპა მოგიყვანე, გაზარდი! - უთხრა შეცბუნებულ მაცაცოს და კალთაში გოგონა ჩაუგორა.

- საიდან?
- რას კითხულობ. შვილი გინდოდა? მოგიყვანე!

მაცაცომ ფრთხილად შეხსნა ჩვილს სახვევები. ცისფერთვალეებამ ანგარიშიუცემლად მოუცაცუნა მკლავეზე ხელები.

...ვის რას გამოაპარებ, ატყდა მისი ოჯახის ირ-

გვლივ მითქმა-მოთქმა.

- ღმერთმა გოგონა მაჩუქა. მოლაყებთ ყბა რომ მოექცევით, დანუშდებიანო, - და ქალმა ჭორი ახლოს არ გაიკარა. ირემივით ყველოღერებული იქნებოდა და გოგონას ირმა დაარქვა.

- ნათქვამია, ვინც მოითმენს, ის მოიგებსო, - ამხნევედა თავის თავს მაცაცო. მოვითმენ, მოთმინება ყველაფერს შემამალბინებსო.

კვლავ დათბა ოჯახში. დატკბა ლევანიც. იზრდებოდა ირმა.

...ერთ დღეს, როცა გოგონას სამი წელი შეუსრულდა, ლევანმა სახვევებში შეკრული კიდევ ერთი ჩვილი ჩაუგორა კალთაში მაცაცოს. შეცბუნებულმა ქალმა ჩვეული მოძრაობით მაშინვე ფრთხილად შეხსნა სახვევი და ხელზე ნაპოტინება იგრძნო. მეტი რა გზა მაქვს, ასეთი უმწეო შეგეცოდება და... უნდა გავზარდო - გაიფიქრა მაცაცომ და იქვე ჩაუტყუღ ირმას შესცინა: - მამიკომ ძამიკო მოგიყვანა!

- ბაჩანა? - იკითხა სამი წლის გოგონამ.

იმ დღიდან ცისფერთვალა ბიჭუნას ბაჩანა დაარქვეს. ახლაც ატყდა ოჯახის ირგვლივ მითქმა-მოთქმა, მაგრამ მაცაცომ არც ახლა გაიკარა ახლოს ვილაყებების ნაჭარტალები.

- ღმერთმა მე არ გამაჩენინა. გავზრდი. დედისერთა ცოდვავა, ირმას ძამიკო ეყოლებავა.

...ის-ის იყო, ბაჩანა სამი წლის ხდებოდა, ირმა - ექვსისა, ერთ საღამოს ლევანმა კიდევ ერთი ჩვილი ჩაუგორა მაცაცოს კალთაში.

- რა არის ეს? - ახლა კი ანკიპა წარბები ქალმა.

- ერთი შვილი - არაშვილი, ორი შვილი, ვითომ შვილი, სამი შვილი, მართლა შვილი, - ჩაურაკრავა ლევანმა.

ბავშვი საკვებს თხოულობდა. ბაჩანა და ირმა თავიანთი ღიღრონი ცისფერი თვალებით შესცივინებდნენ ხან პატარას, ხან მაცაცოს. ჩვილმა თვალები გაახილა.

- ამასაც ცისფერი თვალები აქვს?! - გაიფიქრა მაცაცომ და ქმარს შეხედა. ვაზუურასთან მოფუსფუსე ლევანი ბავშვის დასაბან წყალს ათბობდა.

მაცაცო მამის გვერდით მდგომ ირმას, ბაჩანას, თვით ლევანის და საწოლზე ნებიერად გადანოლილი ჩვილის თვალების ერთნაირმა ჭრლმა და ფერმა შეაცბუნა.

- იქნებ არ ტყუიანი მითქმა-მოთქმის მოყვარულები?

მელა ძიძიგურის გამოსათხვარი

მე დავბრუნდები...

- პა, მაცაცო, რა დავარქვავთ ამ გოგონას?
- ცისთვლა! - ჩაილაპარაკა მაცაცომ და ჩვილი დასაბნადა გაამზადა.
- დედი, ცისთვლა იმიტომ დავარქვე, რომ ცისფერი თვალები აქვს? - იკითხა ირმამ.
- პო, შვილო, მამასაც, ისე როგორც თქვენ, ცისფერი თვალები აქვს და თქვენსავით შავტუხაა! - ოხვრით აღმოხდა მაცაცოს და ჩვილს მოეფერა.
- საოცარი ქალი ხარ... თუმცა ზოგ ქალს ჭკუა არ ჰქონდეს, ჩემი რა ბრალია! - ამოღერდა ქმარმა.

- ეგ ბრალდება მე არ მეკუთვნის! - ახლა კი იქნება მაცაცომ.

- შენ არა, მათ, ვისთანაც სამივე ცალ-ცალკე გავაჩინე, ყველა ასეთია. ცოლად გითხოვ მეთქი, არცერთს შევპირებოვარ და თვითონაც პირობა არ ჩამოურთმევიათ. თითოეულს იმ პირობით დავუახლოვედი, შვილს გამიჩენდნენ, აკი სათითაოდ მოგიყვანე.

- ბავშვებმა რა დააშავეს, რაკი გაჩნდნენ, უნდა იცოცხლონ. მათმა დედებმა იკითხონ, უშვილით როდ რამ გადაეგებიან. განა ყოველთვის იქნებიან ფერხორციელ სახსენი. მე რას ვეარგავ, სამი შვილის დედა გამხადეს. ადამიანის აღზრდაში თურმე ამავს რომ ჩადებ, გიყვარს კიდევ, - რატომღაც მოთქმით წარმოთქვა მაცაცომ.

ქმარმა კარი უხმოდ გაიხურა და დიდხანს, დიდხანს ეწეოდა პაპიროსს აივანზე.

...გავიდა წლები. კვლავ მოვხვდი მათ სტუმართმოყვარე ოჯახში. სუფრას ლევანი თამადაობდა. მაცაცომ სამივე შვილი გამაცნო.

- შეხედე, სამივე ცისფერთვალებაა, თვალების ჭრილიც ერთნაირი აქვთ. უზედნიერესი ქალი ვარ. ირმა სკოლასაც ამთავრებს და მუსიკალურ სასწავლებლსაც. ბაჩანა ჩხირკედლია, მოსწავლეთა სასახლის პლატონების დამზადებაში ვერავინ ჯობნის, ცისთვალას ხელსაქმისკენ გაურბის თვალთ, ხელიდან სასუსო ჩხირებს ვერ ვაგდებინებ... მათ გავრ დედებს რა ვუთხრა, თორემ სამივეს ისეთები გავზარდე, როგორც მე მიხდოდა. ამათ რა დამაშავეს, განა არ ჰქონდათ სიცოცხლის უფლება?

თანბობის ნიშნად თავი დავუქნიე. ფიქრმა გამკრა: - შინაგანად უთუოე იდარდა ამ ქალმა. სამივე მოზარდი რომ ლევანისა და სამივე სხვადასხვა ქალისაგან. ეს არც ისე ავიღლია ცოლისთვის, მაგრამ დაჰყვა ქმრის ნებას და ოჯახიც შვინარჩუნა.

რას გაიგებ. იტყვიან კაცის გული ზღვაა და ვინ იცის, რამდენს და რას დაიტევსო... ქალის გული კი უფრო ღრმაა და თვით ქმრისთვისაც ზოგჯერ შეუტოებელი. მოთმინება ფარია სულის, ალბათ ამან თუ გაამარჯვებინა თავის თავზე მაცაცოს.

ქართველ სა-
ესტრადო მომღე-
რალ ქალთა დასს
ერთი უმშვენიე-
რესთავანი გამო-
აკლდა - მელა ძი-
ძიგური - ყველა-
სათვის ცნობილი,
ყველასათვის საყ-
ვარული...

მის გადგენო-
ბას ჰქონდა რაღაც
აღმტკაცო - თვა-
ლებში ღიმილი
ვერ ეტეოდა და
ნაკადებდა გადმო-
დიოდა - გაიღი-
მებდა ფართოდ,
დაუზინროვებო-
და თვალები და
გადმოეღვრებოდა
სიხალისე...

მისი უპირვე-
ლესი თვისებაა სი-
კეთე იყო, სხვისი
სიხარულით გახარება იცოდა, სხვისი ტკივილი წრფე-
ლად სტიკოდა, სხვისი ნიჭით აღფრთოვანდებოდა.

ხელოვნების სახლისათვის ზუსტად შესაფერისი დი-
ასახლისი იყო. ამიტომაც იმართებოდა ამ სახლში მშვე-
ნიერი საღამოები. ჩვენს გაჭირვებულ ყოფასა და სინჯ-
რისფერეში ვარდისფრად ზეიმობდნენ ის საღამოები შე-
მოქმედი და ხელოვნების ტრეიალი ადამიანებისთვის.

ჩვენმა კულტურამ, ჩვენმა ქართულმა ესტრადამ
მართლაც რომ დიდი დანაკლისი გაინცადა - ქართული
ეუზისა და პარამონის, უმშვენიერესი სიმღერის მატარე-
ველი გახლდათ.

წავიდა და... ის სიმღერები ჩვენ დავგიტოვა, ის სიკე-
თის კვალცი, იმ მშვენიერი ღიმილის ხიბლიც და მაგალი-
თიც იმისა, რომ უშურდევლობა მხოლოდ და მხოლოდ ამ-
შვენიერებს ადამიანს.

„მე დავბრუნდები ისე ლამაზად,
თუ დაბრუნება მართლაც მელარა...“
მღერობით და აღბა გულში ამისა გვევროდით კი-
დეც: და აი, თქვენ უკვე დაბრუნდით, ქალბატონო მედი-
კო, ახლებურად, სხვაწიარად - თქვენი უკვდავი სიმღე-
რები თქვენე სუნთქვაა და ყველა ქართველის გულს
ტკბილსევდინადა ელამუნება.

ჯანსაღი კბილი – ჯანმრთელი ორგანიზმი

სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის ბავშვთა სტომატოლოგიის კათედრის დოცენტი – ორთოდონტი, საქართველოს სტომატოლოგთა ასოციაციის წევრი თინათინ მიქაძე ჩვენთვის საინტერესო რამდენიმე კითხვაზე გვაპასუხობს:

– ამ ბოლო დროს რა პათოლოგიები შეინიშნება სტომატოლოგიაში?

– რადგან საშუალება მომეცა, მინდა ორიოდე სიტყვით, თქვენი უზრუნველყოფით, მაღალეხებით მოვიხსენიო ჩვენი კათედრის დამაარსებელი, პროფესორი, ან გარდაცვლილი ქალბატონი მარია გრიგალაშვილი. ჩვენ ყველანი მისი მოწვევით ვართ, მისი გაზრდილები და დაოსტატებულენ. ოცი წელია რაც ეს კათედრა დაარსდა საქართველოში და ბევრი სასიკეთო საქმე გააკეთა. თანდაყოლილ და შეძენილი სიმბინჯებითა – ტუჩისა და სახის ნაპრალი, ე.წ. მგლის ხახა, კუნძულის ტუჩი, ან კილიოზები, რომლებიც დროულ ორთოდონტულ და ქირურგიულ მკურნალობას საჭიროებს.

– რა მიგაჩნიათ აღნიშნული ანომალიების გამომწვევ მზეზებად?

– დიდს ფუნქციონირების ანომალიები. არასწორი ხელოვნური კვება უარყოფითად მოქმედებს ბავშვის პირის ღრუს განვითარებაზე. ბავშვი, რომელიც ხელოვნურად იკვებება მინანქრითა და ხმარობდეს მატყურა საწოვარას მხოლოდ ერთი წელი, ვიდრე სწორი რეჟიმის გაულის, წინააღმდეგ შემთხვევაში, ის აუცილებლად დაიწყებს თითის ან ხახისაგანგა საბავშვების წივას.

– სოგიერთი მშობელი სწორად არ აჩვენებს ბავშვს კბილის ჯაგარის ხმარებას, არც ის იცის კბილის პასტა რის მიხედვით უნდა შვირგას, „ქოლეგის“ მისტი რეკლამას უწევს, ანაზ რომ დაეუფაროს, მის მისზე არც უნდა გაეუკაროს...

– პასტა უნდა იყოს ფტორის შემცველი. წელიწადში ერთხელ ყველა ბავშვს უნდა მიიღოს სტომატოლოგიის კონსულტაცია, პირის ღრუს თერაპიული საგულდაგულები შემოწმება. ჯაგარის იმბარება დილა-სალამოს, გარკვეული მძორაობებით, კბილის მიმართულებით ზემოდან ქვემოთ და პირიქით. პასტას გემოვნების მიხედვით არ შეიძლება, იმის მიხედვით, ვის რეორგანიზაციის მისწრაფება.

– თავად ანუ პათოლოგიას ნაყავანი, ბავშვი ხუთი წლის შესრულდა და არცერთი კბილი არ ამოუღია.

– საქმე გვაქვს მრავლობით ადენტოსიასთან, როცა არცერთი ჩანახაბი არ განვითარდა. ასეთ შემთხვევაში სხვა გამოსავალი არაა. ვხმარობთ პროთეზს და, აუცილებლად დროზე, რომ არ გამოიწვიოს კუჭ-ნაწლავის დაავადება. პროთეზი იც-

ვლება ბავშვის ასაკის მატების მიხედვით, ვიდრე ყბა-სახის საბოლოო ჩამოყალიბება დასრულდება – 17 წლამდე.

– ყველა მომავალი დედა ალბათ ორსულობიდანვე უნდა ვერნავდეს მომავალი შვილის ჯანმრთელობაზე.

– განსაკუთრებით სიღრთილე გვაჩვენებს, როცა ორსულობა ტოქსიურია, გინეკოლოგი სტომატოლოგთან შეთანხმებით უნდა მკურნალობდეს პაციენტს, რათა თავიდან ავიცილოთ სხვადასხვა მოსალოდნელი ორთოდონტული გაჯანსაღება.

– ბავშვში ტრავმის შედეგად ორი კბილი დაკარგა, სტომატოლოგთან მისვლა დაიგვიანა, შეიძლება თუ არა ამ კბილის გამოყენება და მიკროპროთეზის თავიდან აცილება?

– რატომ მინცდამინც პროთეზი. ჩვენ სხვადასხვა მეთოდებით ვმუშაობთ ბავშვებთან კბილის ანომალიებზე. თუ კბილის მის შენახვის ყველა წესის დაცვით მოუვლელობა რაც შეიძლება ადრე მიგმართავთ კვლივითი სტომატოლოგს, რომელმაც რვა საათის განმავლობაში შეიძლება კბილის თავის ადვილზე ჩაყენება.

– ქ-ნო თინა, თქვენს კაბინეტთან მუდამ პაციენტთა გრძელ რიგია, გარს გახვევითი პრაქტიკატები, ასპირანტები, ექიმები სტაჟირებაზე, ტენეიკოსები. რითი ხსნით ამას?

– თბილისში დღეს თექვსმეტი ორთოდონტია, ოცი წელია სიმბინჯებზე მხოლოდ ვე ვმუშაობ. განსაკუთრებული არაფერი ხდება, პაციენტი თავად ირჩევს ექიმს.

– როცა ეს წერილი დაისტამბება, თქვენ ალბათ, სადოქტორო დისერტაცია გვექნება დაცული, კონკრეტულად რა თემაზე იცავთ ხარისხს?

– ჩემი სადოქტორო თემა სიმბინჯებზე: ტუჩის, სახის ნაპრალები და მათი ორთოდონტული მკურნალობა. მაგრამ მოვლენებს წინ რა გაუსწრებთ, ყველაფერი იქნება ისე, როგორც განგებას სურს.

– ჩვენი მიმდებარე სოციალური მდგომარეობის გამო, ძნელ პირობებში უნდა დღეს მუშაობა ექიმს. როგორ იცდებთ თავიდან პრობლემებს?

– შექმნილი მიმდებარეობის გამო, ექმის ბევრ რამეზე უხდება უკან დახევა. მთავარი მაინც შედეგია. ექიმების ოჯახიდან გახლავართ – მამა გინეკოლოგია, დედა – ინფექციონისტი, შვილები მომავალი მედიკოსები არიან. ცხცე გარკვეულად მიწყობს ხელს მუშაობაში. მატერიალურ-ტექნიკური პაზის უქონლობა ფაქტორად კომპენსირდება ექიმის ხარჯზე. მუკიყვედ ვიცავთ ხელსაწყობა დამუშავების მიგეურ ნესებს, ლამის სადენინფექციო ხსნარს ვიფინიებთ, ჩვენ ხომ ბავშვებთან ვუვებს საქმე, ის, სადაც ყველაფერს სახვევარდობიდან ვიღებთ და ერთჯერადი მომსახურების თვარს ვაპრობებთ, დღევანდელი ზედმეტი მოსახლეობისათვის მწვლად მისაწვდომია. ბოლო, ოპტიმისტურად შევხედოთ მომავალს, მგლის შიშით ცხვიარი ვს გაუწვევებთ? თქვენი ალბათ მომრავლებული სხვადასხვა ინფექციური დაავადებებით გაქვთ მხედველობაში, კონკრეტულად ვირუსული ჰეპატიტი შემდგომი გაიზარდა, ჩვენთან მისი ინციდენციის რისკ-ფაქტორი თითქმის გამორიცხებულია.

მარად ახალგაზრდა თოჯინური საელმწიკე

თეირანი, ირანის ისლამური რესპუბლიკის დედაქალაქი, ათეულ კილომეტრებზე გადაჭიმული, ეგზოტიკური, უჩვეულო, ერთი მუხეხავი მოუწესრიგებელი, მაგრამ მოვლილი, სუფთა ქალაქია, რომელიც 14 მილიონამდე მცხოვრებს იტყვს. აქ ჩვეულებრივია ჩამოვედით.

სასტუმროს ფასადთან ოცი ქვეყნის დროშა იყო აღმართული, რომელთა შორის ქართული მინდისფერტი ფრიალებდა, რაც იმის მაუწყებელი გახლდათ, რომ თეირანი თოჯინების თეატრების VII საერთაშორისო ფესტივალის მონაწილეებს მასპინძლობდა. საქართველოს თოჯინურ ხელოვნებას ამ დიდ ფორუმში რუსთავის სახელმწიფო საბავშვო თეატრის წარმომადგენდა. ეს პატივი მან შეასარჩევ კონკურსში მოიპოვა: საქართველოდან ირანს თოჯინების ხუთი თეატრის სხვადასხვა სპექტაკლის ვადვირებასა გაიგზავნა, რის საფუძველზეც მასპინძლებმა რუსთაველთა სპექტაკლი "ქართული ხალხური ზღაპრების მიხედვით ხელი შურღაბის მიერ ადაპტირებული "ეკო, ბეკო და ბეკეო" შეარჩიეს. ეს ფაქტი ახალგაზრდა თეატრის, რომელიც თავისი არსებობის მე-18 წელს ითვის, შთაბეჭდილებით გამოარჯევდა.

დღისათვის ირანი მსოფლიო თოჯინური ხელოვნების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ცენტრია. ირანში, ყოფილ შპარსეთში, ძველთაგანვე ცნობილი იყო პანტიმის ხელოვნება, ჩრდილების თეატრი. ხალხური მისტერია და სხვა. თანამედროვე ირანს ბევრი თეატრალური კოლექტივი ჰყავს. განსაკუთრებულ ინტერესს თოჯინური ხელოვნებისადმი იჩენენ, რაშიც ფესტივალის მიმდინარეობამ დაგვარწმუნა. სამწუხაროდ, მხოლოდ ერთი სპექტაკლის ნახვა მოვახერხეთ (ათლა პესი-

ანის „ხის მწვანე ფოთოლი“), მაგრამ ესეც საკმარისი აღმოჩნდა დასკვნის გამოსატანად – თოჯინური ხელოვნება ირანში აღმავლობას განიცდის.

დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა, თეირანელმა ოსტატმა ტახერ ზადემ. იგი ხელებისა და ჩრდილის კომბინირებით ვასაოცარ ეფექტს აღწევდა. მისმა ფილიგრანულმა ხელოვნებამ დაგვარწმუნა, რაოდენ განუსაზღვრელი შესაძლებლობები გააჩნია ადამიანის ხედვებს, თუ როგორი ამოუცნობი საიდუმლოებებითაა მოცული ჩრდილების თეატრი.

ფესტივალის გახსნა თეატრის შენობის წინ, ხალხმრავალ მოედანზე შედგა. თითოეული მსახიობი თავის თოჯინასთან ერთად სოლო პარტიას განასახიერებდა, რაც მეტად მიმზიდველ საყოველთაო-სახალხო სანახაობად გადაიქცა. ამ სასიამოვნო მართანში მალაზხ ციციქვილის მიერ შექმნილი გემოვნებითა და სახიერებითი გამორჩეული თოჯინებიც (ბენჭამენი, მგელი, მელია) მონაწილეობდნენ და უნდა ითქვას, ყურადღების ცენტრში მოექცნენ. ტელევიზიის მრავალი არხის წარმომადგენელი, ნორჩ მაყურებელიც ერთად, გამუდმებით გარს ეხვია ქართულ მეთოჯინეებს, რაც შემადგომ, ჩვენი იქ ყოფნის დროს, არავითგზის იქნა ნაჩვენები ეთერში.

მთავარი, რა თქმა უნდა, პირველი წარმოდგენა იყო – ქართული თოჯინების კოლორიტულობამ, აქტიური შესრულების სა-

ხიერებამ ირანელები მოხიბა.

ფესტივალზე ხუთი სპექტაკლი ვითამაშეთ. ჩვენს სპექტაკლებს ერთგული გულშემატკივრებიც ჰყავდა – ირანში ქართული საელჩოს წარმომადგენლები თითქმის ყველა წარმოდგენას ხსენებდნენ. საერთოდ, ჩვენი იქ ყოფნის პერიოდში პირადად ბატონი ელჩის ჯემშიდ გიუნაშვილის, კონსულის ნიკო ნახუცრიშვილის, საელჩოს თანამშრომლების ყურადღება არ მოგვეკლებია. მათ ჩვენზე არანაკლებ ახარებდა რუსთავის საბავშვო თეატრის წარმატებული გამოსვლა, ხოლო საელჩოში გატარებული საღამო დიდხანს შემორჩება თითოეული ჩვენგანის მესხიერებს.

დიდი დატვირთვის მიუხედავად შევეძლით ერთმანეთისაგან სასესიებო განსხვავებული ორი ნაშრომის ნახვა, რამაც სხვა კუთხით დამანახა თოჯინური ხელოვნების თანამედროვე მიღწევები. პირველი სპექტაკლი ვინტაჟმანელმა წყალში გაითამაშეს. მხიარული, დღესასწაულებრივი განწყობილების დამამკვიდრებელი საფორმა გაზავეცილი თოჯინები წყლის მოთვლივით ზედაპირზე, მაღალ ესთეტიკურ რანგში აყვანილი ხელოვნება იყო.

და ბოლოს, ფესტივალის ყველაზე ძლიერი შთაბეჭდილება – ამერიკელი ჯიმ გამბელ, რომელიც რამდენიმე მარიონეტულ თოჯინასთან მარტოდმარტო მუშაობს და ოსტატობის ვირტუოზულ ხერხებს ფლობს.

ირანულმა ფესტივალმა დაგვანახა, რომ დროა თოჯინურ ხელოვნებაში ახალი გზები ვეძოით. რუსთავის საბავშვო თეატრის უნიკალური წარმატება ნუ შევკვიპმის ილუზიას, თითქოს ამ ფანტომ საქართველოში ყველაფერი რიგზეა. თანამედროვე მოთხოვნებს ფეხი დროზე თუ არ აყუწყვთ, დიდ წარმატებებზე ოცნებაც კი აბსურდული იქნება.

თეატრის დასი ირანში

გზიკითხვებიან — გუბანსებამ:

– ჩემი მეუღლე გვიანობამდე რჩება სამსახურში, თან ამ დროს უზომოდ ენევა და სვამს ყავას. რით მოეხსნა ნერვიული დაძაბულობა და ნიკოტინითა და კოფეინით ორგანიზმის გადატვირთვა?

– თქვენს მეუღლეს ყველაზე მეტად გვირგვინის ნაყენი მოუხდება. მისი მომზადება მეტად მარტივია: 1 სუფრის კოვზ მშრალ ნედლეულს 1 ჭიქა მდუღარე წყალი დასხით და 30 წუთს გააჩერეთ. შემდეგ გაწურეთ და 1/3 თბილი ნაყენი ჭამის ნინ დააღვინეთ. გვირილა შესანიშნავად წმენდს ორგანიზმს და ნერვიულ დაძაბულობასაც ხსნის.

– ვენების ვარიკოზული გაგანინერვით ვიტანავები. დაავადება ჯერ სანაყის სტადიაშია, მაგრამ მკურნალობა ნამდვილად შესაჭირდება. რას გვირჩევენ ამის თაობაზე ხალხური მედიცინა?

– ორსახლიანი (ბოტ) ჭინჭრის და-

ლევა სინჯეთ. 1 სუფრის კოვზ და-ტეხილვებულ ფოთოლს 200 მილიგრამი ქაფქაფა მდუღარე წყალი დასხით და ორთქლის აბაზანაზე 15 წუთით გააჩერეთ. მიიღეთ თითო ჭიქა დილა-სალამოს, თან რძიან-მცენარეული დიეტაც დიეტავით. ფეხების ტკივილისა და კუნთების გადაღლის შემთხვევაში ფეხებზე ძენის (წნორის) ქერქის აბაზანები გაიკეთეთ. 2 სუფრის კოვზი ქერქი 200 მილიგრამ წყალში 20 წუთით ადუღეთ, შემდეგ თბილი წყლით გაანვლიეთ და ნაყენში 30 წუთით მუხლებამდე ჩაუშვით ფეხები.

– კარვა ხანია სივარეტისთვის თავს დედებუბა მსურს, მაგრამ ბევრ ვერ ვძლებ, იქნებ მორჩილი რამე?

– ხალხურ მედიცინაში რამდენიმე რეცეპტი არსებობს, რომელიც თაბაკის სიძულვილს იწვევს. აი, რამდენიმე მათგანი: აიღეთ 10 გრამი ყვანჩალას (მცენარეა) ან შვრის ფესურა,

დაასხით 200 მილიგრამი წყალი და ადუღეთ 5-10 წუთს, ანდა 1 სუფრის კოვზი საქმელი სოდა 1 ჭიქა თბილ წყალში გახსნით, ახალი მომზადებული ნაყენი განსურეთ და დღეში 4-8 ჯერ გამოივლით პირში, განსაკუთრებით იმ დროს, როცა სივარეტის მინჯვის დადროელები სურვილი მოგეძაბებათ.

– ჩაის კომპრესები აღარ მშველს. მირჩიეთ, რა ვიზმარ თვალეების ანთების დროს?

– სინჯეთ წყალში 1:1-ზე გახსნილი ლანლილის წვენი, კამის თესლი (1 სუფრის კოვზ თესლს 1 ჭიქა მდუღარე წყალი დაასხით, დააყენეთ 15 წუთს და გაწურეთ), ეფექტურია ჩვეულებრივი კონახურიც (1/2 ჩაის კოვზ ქერქს და ფესვებს 1 ჭიქა წყალი დაასხით და 20 წუთს ადუღეთ, შემდეგ კი გააციეთ და გაწურეთ). ყველა ეს ნახარში თვალეების ანთების დროსაა რეკომენდებული.

სსსრუქიოო ჩ.ჩაქვაძი

● სათბურის ან ყინულის ბუშტის გამოყენების შემდეგ, მილიანად ნუ გამოშაქცვთ წყალს, რადგან გამოშრალი რეზინი მალე ფუჭდება.

● ჩრჩილ მზის ენინია და სწრაფად იღუპება 3°C-ზე დაბალსა და 45°C-ზე მაღალ ტემპერატურაზე.

● ვინორ ვაზინების მუდმივმა ტარებამ შეიძლება ე.წ. „ჯისნორი დერმატიტი“ გამოიწვიოს, რასაც წელის ყრუ ტკივილი, ფეხების დაბზუება და მენჯის ორგანოების მოდუნება ახასიაღებს.

● კვერცხის ახალი ლაქა არავითარ

შემთხვევაში არ ამორეცხობთ ცხელი წყლით, რადგან იგი „ჩაიხარება“ და ქსოვილზე ყვითელი ლაქა დარჩება. უშჯობესია, მის ამოსარეცხად ძმარ-გარულ ცივ წყალში დასველებული ღრუბული ან ნაჭერი გამოიყენოთ.

● ხის ზედაპირზე სველი ჭიქების კვალს ნივჯის გულით აპრობენ, ცოტა ხნის შემდეგ კი ზედაპირს მალის ნაჭრით აპრიალენ.

● პირილა ზედაპირიანი ავეჯი კვლავ ახალივით გახდება, თუ დრო და დრო მას რბილ ქსოვილიმ გამოიხვეული, განსურული, ჩაის ძველი ნა-

ლქით გაწმენდთ და შემდეგ ფლანელით გაეპრიალბთ.

● ნახეთქები და ნაკარნები ავეჯის ხის ზედაპირზე შეუქმნეველი გახდება თუ მას თაფლის საწითლი ამოვლესათ.

● თუ იატაკს განსაკუთრებით უფროთხილდებით, იმ სკამებისა და სავარძლების ფეხებს, რომელთაც ხშირად გადაადგილებთ ხოლმე, ძველი ჩექმებიდან აჭირილი ტყავის პატარა ნაჭრები დაანებეთ.

შურნალის შაქვანა შაბიძემლიათ რადაქცინიპი –
მ. კოსტავას ქ. № 14, V სართული.

	რედაქციის მისამართი: 380096, ქ. თბილისი, მ. კოსტავას ქ. № 14.	რედაქტორის ტელეფონი: 99-98-71	მასალები გადაცემა ასანჯოვად 2.02.996. ფურნალი ხელმოწერილია დასაბეჭდად 1.03.996. ქ. ქალაღის ზონა 60X90/ყ, ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 8. ტირაჟი 700 შექვეთა 138

პეკეპ მებობარს

ჟურნალ „საქართველოს ქალის“
რედაქტორს

ძვირფასო ქალბატონო!

დიდი ხნის წინ მოვიხიბლე თქვენი ქვეყნით, მისი ისტორიითა და ხალხით. ამ წერილს გწერთ იმ იმედით, რომ თქვენს ჟურნალში გამოაქვეყნებთ და რომელიმე თქვენი მკითხველი ჩემთან მეგობრობას მოისურვებს. ის იქნება ჩემი მეგზური, როცა თქვენს ქვეყანას კვლავ მოვინახულებ. იმედი მაქვს – მალე.

მე შოტლანდიელი ვარ, ორმოცი წლის, მაქვს ნაბლისფერი თმა. ადრე გრძელ თმას ვატარებდი, ახლა შევიჭყერი. წარმოშობით შოტლანდიის მთიანი რეგიონიდან ვარ, მაგრამ მის ცენტრალურ ნაწილში ვცხოვრობ. 5 წლის წინ „ბედნიერად“ განვექორწინდი, მყავს ორი მოზრდილი, დამოუკიდებელი ქალიშვილი. მაქვს საკუთარი სახლი, სტუდია და მანქანა.

ძალიან მიყვარს ჩემი საქმე – ვწერ, ვხატავ და ვაკეთებ ილუსტრაციებს. ჩემი ჰობიც ეს არის. მაქვს ბევრი შეკვეთა – ჩემი შემოქმედება მოსწონთ.

სიამოვნებით გავაცნობდი ჩემს ქვეყანას რომელიმე ქართველ ქალბატონს, თუ ის აქ ჩამოსვლას შესძლებდა.

წერილს თან ვურთავ ჩემს ფოტოს და სავიზიტო ბარათის ასლს. ველი თქვენს გამომხატურებას.

პატივისცემით
იან ჯეი მაქფერსონი

მისამართი:

IAN J. MACPHERSON
(ARTIST and ILLUSTRATOR)
89 Gill Way,
Rosyth,
Dunfermline
Fife, KY11 2UL, Scotland /U.K./

IAN J. MACPHERSON
(ARTIST and ILLUSTRATOR)
89 Gill Way,
Rosyth,
Dunfermline,
Fife, KY11 2UL, Scotland
U. K.
Tel: INVERKEITHING (01382) 413897

